

Leto XIX. Stev. 3
DIREKTOR »BORBE«
VELJKO VLAHOVIC
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN ŠIBL
UREJA UREDNIŠKI ODBOR

Ljudska
PRAVICA

BORBA
GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

»LJUDSKA PRAVICA
USTANOVLJENA 5. OKTOBRA
1934 • MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
• OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT »BORBA« ZA SLOVENIJC

POLITICNA KRIZA V ITALIJI

Nasprotja ob preosnovi vlade

(Posebej za »Borbo«)

Rim, 4. jan. Po številnih sestankih predsednika vlade z De Gasperijem in voditelji krščanskodemokratskih parlamentarnih skupin ni izključen celo Pellov odstop. Ti noveletni sestanki naj bi razčistili nesoglasja med vlado in njenimi strankami. Ni moč reči, da ti odnosi niso bili med razgovori razčiščeni. Toda razčiščenje je odkrilo, da so si gledišča preveč nasprotujoča, da bi bilo moč govoriti o njihovem zblizevanju na način, ki bi po- spešil trajnejšo rešitev sedanje krize.

Pelovo gledišče do preosno- ve vlade je naslednje: glede na zagotovljeno podporo monarhistov, to pa pomeni tudi na zagot- ovljeno parlamentarno večino je možna široka preosnova vla- de, ki bi zajemala ugledne poli- tične osebnosti, ki bi dale ka- binetu politično obeležje in ga uveljavile pred parlamentom.

Večina v krščansko - demo- kratski parlamentarni skupini zagovarja složno z vodstvom strank nasprotno gledišče: usta- novitev politično kvalificiranega kabineta, ki bi se opiral na mo- narhiste, bi potrdila zveza krš- čanske demokracije z desnico in ustvarila koalicijo, ki ne ustreza političnim težnjam vla- de stranke. Vlada program bi se moral ne glede nato, da mo- narhisti izrecno postavljajo po- goje, izogibati ukrepom, ki ne ustrezajo političnim koncepti- jam desnice, predvsem socialnim in gospodarskim ukrepom za ureditev delovnih odnosov in omejitve monopolističnih profi- tov. Nujna posledica bi bila, da bi bili porušeni vsi mostovi in možnosti za razgovore med de- mokristjani in malimi strankami centra, ki odločno zahtevajo so- cialne reforme.

Ceprav demokratsko vod- stvo sodi, da se edinole trdna meščanska demokratska vlada lahko ustvari v centru, pa Pel- lov namen, naj bi sestavili desno usmerjeno vlado, ne ustreza tež- njam stranke in potemtakem preosnova nikakor ne more imeti predvidenega značaja.

Gre torej za taja nasprotujo- ča si in nepomirljiva gledišča. Pella sodi v vzdušju okrepljene

desno-leve usmeritve družbenih sil, da je pot k obravnavanju krščanske demokracije in hkrati pot k obvarovanju njegove vla- de usmeritev h konservativni ekonomsko-politični desnici. Ve- čina v krščanskodemokratski stranki pa bi hkrati rada ome- jila usmeritev množice k levičar- tem, da bi uveljavila zmerne centralistične socialne reforme, ki bi začasno omilile socialne spopade, ter ohranile tako ime- novani »klerikalni interklasizem«.

Ko so bile ugotovljene te razlike, je Pella sinoči zapustil sestanek z De Gasperijem in vo- diteljema parlamentarnih skupin krščanske demokracije Moro- jom in Cesijem, pri čemer je pustil odprta vsa sporna vprašanja. Med temi vprašanji se javnost sedaj najbolj zanima za to, kak- šen izhod iz te krize bodo sploh našli.

Predsednik vlade se noče pri- voliti v kompromis. Računa na podporo izven demokratske stranke: podpora monarhistov, bržčas tudi neofašistov, posred- no pa tudi kominformistov, ki jim je sedaj bolj po godu izra- zito reakcionarna desničarska vlada kot zmerna vlada centra, saj bi desnica poglobila socialno ekonomsko krizo, v kateri se množice usmerjajo proti skrajni levičarji. Pri tej Pellovi usmeritvi pa je nevarnost, da mu bodo od- rekli podporo in udeležbo v vla- di nekateri demokratski mini- stri, na katerih je bila politič- no težnja svojega k... eta — kot so Piccioni, Farfan, in Tav- iani, ki ne bi radi sodelovali oziroma se kompromitirali v od- kritem razkolu med vlado in stranko. V tem primeru bi imel Pella tri izhode: da popusti pred zahtevami vodstva krščanske de-

mokracije oziroma, da odstopi alj sestavi nameravan desni ka- binet, ki bi s svojim prihodom na krmilo povzročil novo poli- tično krizo in zaostрил medse- bojni boj demokratske levice in desnice, ki bi utegnil prekora- čiti strankarske okvire. Ta boj bi utegnil prinesiti Pelli spet samo odstop, četudi nekoliko zakasnel. Sedaj je še vedno možna sle- herna izmed teh rešitev. Zato- rej je splošni položaj po mne- nju političnih krogov težavnejši in bolj napet, kot je bil ob za- četku javnega spopada med Pello in vodstvom demokratske stranke. To pa še bolj zmanjšuje sleherni verjetnost, da bo rešitev, ki jo bo Pella da- nes ali jutri sporočil predsedni- ku republike, vsebovala hkrati tudi upanje na ureditev splošne italijanske socialnoekonomske in politične krize. F. Barbieri.

Umetno podaljšanje Lanielove vlade

V Parizu sodijo, da bi bilo spričo bližnje konference štirih v Berlinu neprimerno sprožiti krizo vlade

Pariz, 4. jan. (Tanjug). — Ker sta oba predsednika francoske republike, Vincent Auriol, ki bo 17. januarja zapustil svoj polo- zaj, in Rene Coty, ki bo le-tega prevzel, odklonila odstop pred- sednika vlade Laniela, je le-ta sklenil v sredo stopiti pred na- rodno skupščino in zahtevati od nje, naj potrdi dosedanjo poli- tiko. Hkrati namerava obrazložiti tudi perspektive zunanje politike svoje vlade, zlasti glede Nemčije. Iz dobro obveščenih krogov je prišla vest, da Laniel ne bo sprožil vprašanja zaupnice v ustavni obliki, marveč bo po raz- pravi, ki bo sledila njegovi de- klaraciji, sprožil vprašanje ob- stoja svoje vlade.

Vse te dogodke v zvezi z od- stopom vlade so že nekaj dni v Parizu pričakovali. Vendar vsega tega ne presojajo kot navadno formalnost. Kaže, da želi Laniel iskreno zapustiti mesto minist- skega predsednika, ker je položaj v vladni večini takšen, da ne vzbuja velikih upanj v možnost nadaljnega obstoja vlade.

Splošno mnenje je, da bi bilo v drugih okoliščinah bližnje gla- sovanje o zaupnici vladi zanjo usodno. Toda v sedanjem polo- žaju so krogi vseh političnih strank, razen KP Francije, pre- pričani, da bi bilo spričo bližnje konference štirih v Berlinu sila neprimerno sprožiti v tem trenut- ku krizo vlade. Ne glede na to, kakšno stališče imajo posamezne

politične stranke o evropski voj- ski, si domala vse žele najprej dočakati konca berlinske konfe- rence in šele potem določiti svojo taktiko v parlamentarni borbi glede ratifikacije sporazuma o evropski obrambni skupnosti. V takšnih pogojih Lanielu glede za- upnice vendarle dokaj dobro kaže.

Francoski tisk komentira sredo razpravo, ki jo bodo v sredo otvorili v parlamentu na zahtevo ministrskega predse- dnika Laniela. »Figaro« sodi, da sta dotedanja in novi predsednik re- publike pametno storila, ker ni- sta sprejela Lanielovega odstopa, ker zdaj ni možna nobena spre- memba, saj se bo berlinska kon- ferenca začela že 25. januarja. Socialistični »Populaire« meni, da nihče nima utvar o umetnih sred- stvih, ki bi jih vlada lahko upo- rabila, da bi se izognila krizi. Če bi izglasovali zaupnico Lanielu, bi samo podaljšali trajanje se- danje vlade, kar bi pa za skupščino pomenilo zgolj krpanje. Časnik zaključuje: »Prepad, ki loči mo- gotec od širokih množic franco- skega ljudstva, se od krize do krize dedalje bolj pogloblja.«

Časnik »Combat« sodi, da predsednik vlade Laniel misli, da ne bo ničesar pridobil, če bo ostal na čelu vlade, o kateri ve, da je obsojena na začasnost. »Franc Tireur« sodi, da bo vpra- šanje evropske vojske kritično vprašanje splošne politične raz-

prave, ki jo bodo otvorili v sredo. Časnik pripominja, da bi bilo to v določenih okoliščinah usodno za vlado, ker je večina razdvo- jena, najvažnejši problemi so ne- rešeni, ljudje ogorčeni in razoča- rani, vsi pa žele, da bi se vzdušje spremenilo.

Bi to vzbudilo odpor pri italijanski javnosti?

Del italijanskega tiska, pa tudi nekateri uradni predstavniki de- lajo hrup, češ da smo »mi spro- žili zahtevo«, da je treba ukiniti fašistični zakonodaj v Trstu, »da bi preprečili sklicanje konference o tržaškem vprašanju. Na ves glas kriče, da Jugoslovani »sploh sabotirajo zamisel o konferenci in da si v zvezi s tem »stalno iz- misljuje nove ovire« in tako so si »zdaj izmislili« vprašanje fašistič- nih zakonov.

No, kar zadeva fašistično za- konodajo, pravijo italijanski funk- cionarji, da sploh ni mogoče go- voriti o ukinitvi le-te. Med dru- gim trdijo, da »italijanska javnost ne bi mogla privoliti v ukinitve- teh zakonov«, da bi to vzbudilo hud odpor v italijanski javnosti. Ta zadnji argument se je vsidal tudi na stolpcih nekaterih zahod- nih časnikov, uporabili pa so ga tudi nekateri diplomati.

Ta zadeva vsekakor zasluži pozornost. Izredno značilna je. Kaže, da se tisti, ki se na vse kriplje postavljajo po robu ukini- tvi fašističnih zakonov, sploh ne zavedajo, kaj s tem razkrivajo. To pravimo zato, ker dvomimo, da bi oni dandanes tvegali odkri- to obrambo fašizma. Nasprotno, večina izmed njih ga z besedami celo obsoja. Toda s svojim stališ- čem do fašističnih zakonov v Trstu razkrivajo, da je njihova obsodba fašizma samo deklarativ- na, da pa v praksi fašizem bran-ijo. Kajti jasno je, da se upira

zahtevam po ukinitvi fašističnih zakonov samo tisti, ki so mu ti zakoni pri srcu in ki mu je do te- ga, da ostanejo še nadalje ve- ljavni. Isto velja tudi, kadar gre za konference. Italijanska vlada se zaveda, da ji je njeno prvotno odklonilno stališče glede konference po sve- tu zelo škodilo. Doumela je, da je nepopularno takšno konference napadati. Zato je taktiko spreme- nila. Zdalj si prizadeva dokazati, da je za konference. Toda v de- janjih še nadalje deluje proti njej. Eden izmed stvarnih izrazov njenega odklonilnega stališča je tudi njen zadnji propagandni vo- dilni motiv, da so si »Jugoslovani zdaj izmislili in sprožili« vpra- šanje fašističnih zakonov.

Toda oni prav dobro vedo, da se tržaško ljudstvo že desetletja bori proti fašističnim zakonom in da je bilo prepričano, da bo zma- ga nad hitlerjevo Nemčijo in mussolinijevo Italijo pomenila tu- di konec fašistične diskriminator- ske zakonodaje.

Toda na žalost je angloame- riška vojaška uprava razočarala tržaško ljudstvo, ker je veliko obljubljala, izpolnila pa ni niti svojih obveznosti. Toda to razoča- ranje ljudstva ni spravilo v pa- sivnost. Nasprotno. Odločno je nadaljevalo borbo za ukinitve fa- šističnih zakonov in ne bo nehala, dokler teh zakonov ne bodo ukini- li. V tej pravični protifašistični

borbi, v boju za zaščito temeljnih človeških pravic bodo jugoslovanski narodi vedno kot doslej odlo- čno in dosledno podpirali trža- ško ljudstvo.

Vsi poskusi, da bi z nekakšni- mi argumenti — s sklicevanjem na haško konvencijo in podobno — opravičili sedanje razmere, so zaman. Trdijo, da angloameriška vojaška uprava ni mogla odstra- niti fašističnih zakonov, ker med- narodno pravo prepoveduje oku- pacijem, da bi menjali zakonodajo na okupiranem ozemlju. Sklicevanje na to določbo je po- vsem neutemeljeno ker je sploh ni mogoče uveljaviti v tem polo- žaju. Potemtakem je tudi s čisto pravniškega gledišča nevzdržna. In sicer iz preprostega razloga. Velika Britanija in ZDA nista okupirala cone A, marveč sta za- časno mandatorja na tem ozem- lju, mandat pa sta dobili od OZN, in skupno z njim tudi določene obveznosti. Ena izmed teh je za- gotovitev temeljnih človeških pravic in popolne enakopravnosti prebivalca, kar neobigo zahteva ukinitve fašističnih diskrimina- torskih zakonov. Ta obveznost je izražena s pravnimi določbami.

Je pa še ena, nemara še va- žnejša plat tega vprašanja. Anglo- ameriška vojaška uprava v Trstu je namreč ukinila vse tiste fašis- tične zakone, uredbe in omejitve, ki so se nanašali na Zide. V tem je ravnala pravilno. Toda zakaj ni enako ravnala tudi glede naše- ga življa v Trstu?

Zatrjevanja, da bi ukinitve fa- šističnih zakonov v Trstu »vzbu- dila hudo nezadovoljstvo v Ita- liji«, da »italijanska javnost kaj takega ne bi mogla dovoliti«, so docela nesmiselna. Mar ni itali- jansko ljudstvo proti fašizmu? Potemtakem bi italijansko ljud- stvo pozdravilo ukinitve fašistič- nih zakonov, ker je tudi samo močno zainteresirano, da bi fa- šizem do kraja uničili. Tisti rimi- ski propagandisti in funkcionarji, ki trdijo, da se »italijanska jav- nost ne bi mogla spriznati z ukinitvijo fašističnih zakonov«, obrekujejo in žalijo italijansko ljudstvo.

Kako to, da to nekaterim na Zahodu ni jasno? Kako to, da ne- kateri izmed njih celo ponavljajo rimsko tezo, da bi ukinitve fašis- tičnih zakonov v Trstu »vzbudila v Italiji hudo nezadovoljstvo«? Jože Smole

V modelarskem oddelku »Litostroja«

Grški minister v Beogradu

Beograd, 4. dec. — Jutri zve- čer bo prispel v Beograd minister za tisk in informacije grške vlade G. Panajotis Sifnios, ki bo 6. t. m. otvoril v Beogradu razstavo 18 grških likovnih umetnikov.

AMERIŠKO-PAKISTANSKO SODELOVANJE

„Indija - prijatelj ali sovražnik“

vprašuje bostonski časnik

New York, 4. jan. (Tanjug). — Ko dvomi v točnost, da bo ame- riško-pakistanski pakt prinesel nekatero vojaško koristi ZDA, označuje »Washington Post« pri- pravne in sklenitve takšnega pakta kot »provokacijo«, ki je prišla prav v času, »ko so bili v Indiji in Pakistanu znaki, da se bo na- petost zmanjšala in da bodo skupne probleme rešili.

Bostonski »Christian Science Monitor« prav tako kritizira vo- jaški sporazum, ki ga pripravlja-

jo, s katerim bi ZDA dobile pra- vico, da grade vojaška oporišča v Pakistanu. »To je slaba politi- ka,« piše časnik, »če uničuje ra- zumevanje med ZDA in prijate- ljem, ki nam je potreben — In- dija.« V članku z naslovom »Indija — prijatelj ali sovražnik« sodi časnik, da je pakistanska ofenziva na Kašmir privedla do tega, da je ta problem postal težko rešljiv, in sodi, da bi ameriška pomoč vzbudila upra- vičena sumničnja v Indiji, da se nameravajo ZDA v kašmirskem sporu postaviti na stran Paki- stana.

Medtem ko skupina ameriških listov zastopa takšno mnenje, da sodijo »New York Times« in ne- kateri časniki nasprotno ter ob- sojajo Indijo, ker grozi, da bo podpisala vojaško pogodbo s So- vjetsko zvezo, če bi prišlo do sklenitve ameriško-pakistanskega pakta.

Mednarodni diplomatski inci- dent je nastal z objavo podatkov o tajnih pripravah za sklenitev ameriško-pakistanske pogodbe. Ta incident je vzbudil odmeve tudi v OZN. Del ameriškega tiska namreč skuša s tem incidentom raztolmačiti nekatere akcije in- dijske delegacije v OZN. Gre namreč za sklicanje zasedanja Generalne skupščine o Koreji.

V ameriških političnih krogih sodijo, da so dogodki v zvezi z ameriško-pakistanskim sporazu- mom glavni vzrok, ki sili indijsko vlado, da zahteva ponovno raz- pravo o korejskih ujetnikih. Ta razprava v OZN pa se najbrž ne bi omejila zgolj na vprašanje ujetnikov, marveč bi jo razširili tudi na vprašanje sestave politič- ne konference.

Ameriški diplomati v OZN so- dijo, da ni treba ponovno raz- pravljeti o Koreji. Hkrati pa so- dijo, da se ZDA ne bi smele preveč angažirati proti tej zahte- vi, »ker uspeha močne ameriške opozicije ne bi mogli primerjati z veliko škodo, ki bi bila s tem povzročena v Indiji.«

V OZN komentirajo tudi bri- tansko stališče o tem vprašanju. Njena naklonjenost je očitno na strani Indije. Opazovalci vidijo v tem znamenje nesoglasij med obema anglosaksonskima zavez- nikoma v zvezi s poveljstvom na Srednjem vzhodu. V zvezi s tem omenjajo tudi britansko akcijo v arabsko-izraelskem sporu, po ka- teri domnevajo, da so hoteli s tem zmanjšati ameriški vpliv na tem področju. ZDA so bile nam- reč precej neodločne glede sirij- ske pritožbe proti Izraelu, med- tem ko je bila Velika Britanija jasno zoper Izrael.

Odgovor iz Moskve

London, 4. jan. (Reuter) So- vjetska vlada je odgovorila da- nes na zadnjo noto treh zahod- nih velesil, s katero so jo le-te obvestile, da privolijo, naj bi bila berlinska konferenca 25. januarja.

Ameriška pomoč Iranu

Teheran, 4. jan. (AFP). Ame- riško veleposlaništvo v Teheranu je danes objavilo sporočilo o ame- riški vojaški pomoči Iranu, ki opozarja, da ZDA nudijo Iranu to pomoč že sedem let v dobavah gradiva in opreme v skladu s po- trebami te dežele, možnostmi za uporabo teh dobav iranski vojski in možnostmi samih ZDA. V spo- ročilu je poudarjeno, da ZDA ne vidijo, čemu bi spremenile svoj postopek glede vojaške po- moči Iranu.

Sovjetska nota obsega le ne- kaj členov, s katerimi potrjujejo prejem note treh zahodnih vele- sil in izražajo mnenje, da je po- temtakem 25. januar določen kot datum, ko se bodo sestali štirje zunanji ministri. Sovjetski odgo- vor pomeni rekord tako glede naglice, s katero je sovjetska vla- da odgovorila, kakor tudi glede kratkosti.

Francoski odpor v Indokini

Hanoi, 4. jan. (AFP). Združene francoske in Bao Dajeve oboro- žene sile skušajo s številnimi operacijami preprečiti znotraj zveze Rdeče reke pregrupiranje Ho Si Minhovih enot. Te enote štejejo okrog 70.000 ljudi.

Napoved za torek, dne 5. jan. 1954
Oblačno s snežnimi padavinami.
Temperatura v mejah od -10 do -2
stop. Celzija, na Primorskem okoli
0 stop. C; prevladoval bo severo-
vzhodnik.

IZGUBLJENI ČAS

STANE KAVČIČ

Prisostvujem seji, kje in kateri ni važno. Dnevni red je običajen; poročilo sledi obravnava. Posebno pazljivo poslušam nekega diskuta. Govori petnajst minut, pol ure, skoraj uro. Poslušalci se nestrpnostno presedajo na svojih sedežih, pogledujejo na uro in z nervoznimi kretnjami prižigajo cigareto za cigareto, tako da se komaj vidimo v oblakih dima, ki plava brezbrzično nad to atmosfero, kakor megla v jesenskih dneh nad ljubljanskim barjem.

Trudim se, da bi sledil govorniku. Rad bi povezal njegova izvajanja v logično celoto, izluščil probleme in ugotovil dejstva. Toda ta trud je zaman in zato mi misli uidejo drugam.

Razmišljam. Ali je tak primer osamljen v naši politično-družbeni praksi in aktivnosti? Ne, ni osamljen! Mnoge seje, sestanki in konference so slabo pripravljene; tematika se brez potrebe razvleče; važno se meša z nevaznim, govori se o mnogih stvarih, ki nimajo niti posredne zveze z dnevnim redom. Slišijo se še vedno dolgovozni govori o socializmu in za socializem sploh; cela poplava besed brez smisla, sistema in logike; dolgočasno preobračanje stavkov in fraz brez življenja in tistih brezštevlnih problemov, ki jih povzročajo in rešuje aktivnost milijonov. Kadar se poslušata takega govornika, dobi človek občutek, da lista po slovarju; besede, besede... in nič drugega. Kakšen smisel ima prizadevanje nekaterih, da vedno začno z A in končajo pri Z? In tista nedoločena in blago rečeno čudna mešanica poročila, deklaracije in manifestacije, ki jo žal še vedno prevečkrat nahajamo tako v uvodnih poročilih, kakor tudi v diskusiji.

Odkod taki pojavi in kaj se zrcali v njih? To so ostanki preživljenih oblik in metod dela, ki so bile večeraj vsaj deloma potrebne in dobre, danes so slabe, jutri bodo zelo slabe in smešne. V njih se na to slabost našega družbenega razvoja povezuje in kaže več značilnosti. Tu je primitivnost, ki misli, da mora vedno in povsod povedati vse, karkoli zna, da bi izgledala čim bolj imenitna in učenala. Zraven nje ponosno dviga glavo birokratska praznoglavost, stagnacija in domišljavost, ki neprestano ponavlja eno in isto stvar, in ki misli, da je politika katekizem, ki se ga lahko naučijo na pamet. Z njimi koraka nezdrava ambicija in demagogija, ki izkorišča vsako priliko za svoj nastop »ljudstvu v pouk in sebi v slavo!«

Ali ni vse to eden od glavnih vzrokov, da se mnogi sestanki in seje zaključujejo brez konkretnih sklepov? Se več. Ali ni često slučaj, da take seje zaključujejo običajno zunanji faktorji kot so: kosilo, večerja, odhod vlaka, pozna večerna ura ipd., ne pa — kar bi bilo normalno — izčrpana tematika dnevnega reda s svojimi zaključki. Zaradi takih brezplodnih »dokazov« socialistične zavesti, marsikdo izgubi mnogo dragocenega časa, tistega časa, ki bi ga bilo potrebno porabiti za študij, za knjige, gledališča in oddih, ali za razmišljanje, družino in razvedrilo.

Mogoče se bodo komu zdele te ugotovitve in taka ocena preveč kritične; pisec nestrpen in preoster? Zdi se mi, da je pred-

vsem važno s kakšnega stališča in s kakšnim namenom govorimo o teh pojavih. Če bi naše izhodišče bilo ugotavljanje in obsodba osebnih lastnosti tega ali onega, bi prav gotovo zgrešili postavljene

ni cilj. Če pa na omenjene pojave pogledamo s stališča sedanjih družbenih odnosov, demokratične vsebine in demokratičnih oblik družbenega življenja, skratka, če gledamo in kritiziramo te pojave skozi prizmo znanja in socialistične zavesti delovnih množic, potem pa taka kritika nima nič osebnega, ampak je ena od oblik boja za nadaljnji razvoj družbe sploh in posameznika še posebej.

Vsi čutimo, da je čas takim metodam dela odvzeti državljansko pravico. Vsi čutimo, da nas tako način dela pušča plavati na površju, daleč od skritih tolmunov življenja; hromi nas in brez koristi izčrpa. Tak način obravnave naše stvarnosti je čista izguba časa, ki pa zahteva velik davek v fizičnih in umskih silah.

Mi moramo razvijati ne samo organizacijsko-demokratične oblike in metode dela naših organizacij in družbenih organov, ampak se moramo istočasno boriti za čim boljšo vsebino njihovega dela in razmotiranje sodobnih vprašanj in problemov. Ni važno samo število diskusij (čeprav je v nekem smislu tudi število dokaz notranje sproščenosti, interesa in notranjih odnosov dotične organizacije ali kolektiva), ampak tudi kvaliteta diskusije. Pod kvaliteto ni razumeti samo spreten govorništvo (včasih je ravno ono z vsebinskega stališča problematičen), ampak tudi preproste, čestokrat s strahom in občutkom manjvrednosti izgovorejene besede iz življenja, ki mnogokrat več povedo in koristijo, kot gromoglasni pozivi na večjo aktivnost, zavest, moralo, disciplino itd.

Ali je mogoče zahteva za kvalitetnejšo diskusijo preuranjena in nerealna? Ali ni taka (diskusija) kakršna je, samo odraz dejanskega stanja, umskih sposobnosti in znanja prisotnih? Zdi se mi, da nas taka dvomljiva vprašanja lahko privedejo do napačnih zaključkov. Kako razložiti dejstvo, da se mnogokrat pred uradnimi sestankom, ali sejo, še večkrat pa po njej, slišijo bolj

pametne in zelo številne pripombe, misli, predlogi in mnenja od tistih, ki so bile povedane v »uradni« diskusiji. Zakaj to? Zato, ker se še vedno nekateri sestanki, seje in konference vrše v nekem birokratsko trapastem vzdušju, »uradno priznanih monologov«. Taka miselnost in vzdušje imata mnogo zasluga za to, da nekateri zamude lepo priliko za molk in da drugi svoje pametne misli zadržijo za seboj, ali pa jih po končni seji, temperamentalno razlagajo tovarišem in prijateljem. To vzdušje programatičnosti in propagandizma v birokratskem smislu teh besed, še ni povsod odstranjeno in obsojeno, kot nepotrebna in škodljiva šara, ki spada v agitprop CK v Moskvi, in ki je v popolnem nasprotju z našo družbeno stvarnostjo in s konstruktivnimi prizadevanji in mišljenjem svobodnega graditelja socialistične Jugoslavije.

Cas je, da prezahtimo vse seje in konferenčne sobe z duhom in zrakom današnjih ustvarjalnih dni in da izženemo iz njih še zadnje ostanke birokratizma in primitivnosti. In še nekaj. Naši družbeni odnosi, socialistična demokracija in njene organizacijske oblike, dajejo vsakomur možnost, da pove kar misli in čuti. Toda ti odnosi in ta demokracija so istočasno tudi najbolj kvali-

ten avditorij, avditorij, ki je preveč zaposlen in na taki umski in idejni višini, da mu ni potreba več pripovedovati pravičje o tem, da sonce vzhaja zjutraj in zahaja zvečer.

Bilo bi nepravilno omejevali kogar koli, da pove kar misli da je potrebno in prav. Nihče ne misli prepisovati obliko in stil govora tistim, ki stopajo na govorniški oder; vsaka uniformiranost (žal je je še vedno preveč) bi bila vsestransko škodljiva birokratska neumnost. Toda, ta širina ne brani socialističnim silam, da se ne bi borile za miselno in idejno bogato izmenjavo mnenj, ne brani jim, da ne bi gojile in pospeševale globoko in originalno misel, oster in kritičen pogled, jedrnato in vsebine polno besedo in govor.

Socialistični družbeni red sprošča velikanske energije, osvobaja človeka in usmerja njegov duh, znanje in misel naprej. Vrtati globlje in globlje v to dolino šentflorjansko, odpirati mislim vsa širna prostranstva tega sveta in dati besedam tisti prostor in čas, ki jim je nujno potreben, da bodo stvarne, življenjske in prepričevalne — to je danes eden od pogojev uspešnega dela, napredka in razvoja.

Vse ostalo je izguba časa, le-ta je pa tudi v socializmu dragoceni!

(Ta članek je bil objavljen v »Slovenskem poročevalcu« dne 27. decembra 1953.)

KOMISIJI ZA POSLOVNIK Zvezne ljudske skupščine že delata

Včeraj dopoldne sta se sestali komisiji Zveznega sveta in Zbora proizvajalcev, ki bosta izdelali poslovnik Zvezne ljudske skupščine. Najprej bosta sestavili poslovnik za skupne seje obeh domov, potem pa bosta ločeno sestavili poslovnik Zveznega sveta

Sestanek komisij za poslovnik Sabora
Zagreb, 4. januarja.
Jutri ob devetih dopoldne se bodo sestale komisije obeh domov, ki bodo sestavile poslovnik Sabora Hrvatske. Na jutrišnjem sestanku se bodo konstituirale, potem pa bodo začele sestavljati osnutek poslovnika za skupne seje Sabora in poslovnikov za vsak njegov dom. Ker so vse tri komisije sklicane istočasno, se bo njihovo delo najbrž začelo skupno.

Novi preiskovalni sodniki v BiH
Sarajevo, 4. januarja.
Na sodiščih Bosne in Hercegovine so danes prisegli na novo izvoljeni sodniki, ki bodo po zakonu o kazenskem postopku, uveljavljenem 1. januarja, vodili preiskave. V tej republiki, ki ima malo pravnih kadrov, so se že pripravili na normalno poslovanje sodišč po tem zakonu. Največ novih sodnikov so dala okroglim sodiščem javna tožilstva. Do zdaj sta v glavnem zagotovljeni dve tretjini potrebnega števila preiskovalnih sodnikov.

dotakniti tudi vprašanje poslovnika vsakega doma.

Tov. Pijade je predlagal, naj bi načelno razpravo potegli na današnjo sejo, na kateri bo poslanik, kako je nastal osnutek poslovnika Zvezne ljudske skupščine in katere so njegove glavne ideje.

Ta seja naj bi se odločila, ali se sprejme predloženi osnutek poslovnika Zvezne ljudske skupščine kot podlaga za delo komisij. Člani komisij so se strinjali in sprejeli ta osnutek, kot podlaga za razpravo. Na večerajšnji seji so sklenili, da bosta komisiji delali dopoldne, razen če bi nastale nepričakovane okoliščine.

Komisiji sta danes ob devetih nadaljevali delo z načelno razpravo o osnutku poslovnika Zvezne ljudske skupščine. B.V.

in Zbora proizvajalcev. Prvi skupni seji je predsedoval ljudski poslanec in predsednik komisije Zveznega sveta Maks Snuderl. Seje so se udeležili tudi podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Moša Pijade ter dr. Jovan Djordjević in Milorad Vučković iz tajništva za zakonodajno in upravo vprašanja Zveznega izvršnega sveta.

Preden so sprejeli dnevni red, je ljudski poslanec Vladimir Dedijer vprašal, po katerem poslovniku bosta komisiji delali. Predlagal je, naj bi delali po poslovniku bivših zakonodajnih odborov. Predsednik Snuderl je omenil, da to ni potrebno, ker so v sklepu o poslovnem redu za volitev komisij za poslovnik vsa načela glede dela komisij. Kar se tiče izpreminjavalnih predlogov, ali jih bodo poslanci predlagali ustno med razpravo ali pa pisмено na začetku seje, je tovariš Moša Pijade rekel, da morajo biti izpreminjavalni predlogi formulirani. Predsedujoči je rekel, da bodo o izpreminjavalnih predlogih razpravljali pri članih, na katere se nanašajo.

Ko so sprejeli dnevni red — obravnavanje poslovnika Zvezne ljudske skupščine — je dobil besedo Moša Pijade. Izjavil je, da osnutki poslovnikov obeh domov niso mogli biti razdeljeni med člane komisij, da pa jih že tiskajo. »Mislim sem,« je rekel, »da je potrebno, da dobite osnutek poslovnika obeh domov zato, ker se v načelni razpravi ni bilo moč

svojega varovanja, povzru pa ga še posilja v službo k nekemu drugemu kmetu v vasi. Ali pa primer padlega borca, ki je v Beogradu živel pri svojem skrbniku, učitelju in bivšem četniškem vojvodji V Simičevu (pomoravski kraj) žena umrlga invalida sama troši invalidnino in otroške doklade. Ob pregledu so našli njuna otroka (prvega je sedem, drugemu pa tri leta) gola in bosa v sobi popolnoma sama. V Suvem selu v istem okraju se je mati treh otrok padlega borca drugič poročila, zdaj pa z drugim možem zapravlja invalidnino in otroške doklade, otroci pa hodijo raztrgani in bosi v šolo.

So tudi primeri, da skrbniki lepo ravnajo s svojimi varovanci. Toda spričo svojih zaostalih in primitivnih nazorov jim dobre vzgoje ne morejo nuditi. Otroku nekega padlega borca v Zemunu so določili za skrbnika njegovo babico, ki je bila kot vedeževalka že obsojena. Tega otroka je hotel posvojiti neki oficir, pa je skrbniški organ to odklonil, babico pa — nagradil za vzorno skrb! Neki drugi skrbnik, tudi iz Zemuna, ki so mu zaupali dva otroka padlega borca, pa pripada sekti sobotarjev. Otroci morajo spoštovati obrede te sekte, ob sobotah ne smejo jesti mesa in masti, ne hoditi v šolo itd.

V Svetu za socialno skrbstvo Srbije pravijo, da je kader v ustreznih svetih pri okrajnih odbori strokovno neizobražen. Tam često menijo, da je skrbniški organ storil svojo dolžnost že s tem, da je nezaščitenu otroku našel streho nad glavo. Zato se dogaja, da zaupajo otroka komurkoli, brž ko se kdo ponudi, celo posameznikom, ki hočejo napraviti iz skrbništva dober posel, zlasti če gre za otroke, ki imajo pestovno, otroške doklade, invalidnino ali druge dohodke. Od 13.115 otrok, kolikor so jih imeli lani na skrbni posameznih skrbnikov, jih 4383 ni hodilo v šolo, marveč so delali pri skrbnikih ali kom drugem, skrbniki pa so zato dobivali še nagrado od skupnosti. To ni zgolj pomanjkanje sleherne skrbi, marveč tudi neposredno izkoriščanje otrok, tem grše, ker se skriva pod krinko dobroteljskega.

Morda pri tem pomaga, čeprav podzavestno, tudi praksa nekaterih naših družbenih organizacij, ki omejujejo svojo dejavnost v tem oziru na organiziranje raznih dobroteljskih prireditelj, na pošiljanje paketov otrokom itd. Glavno pa je, da nezaščitenu otroku pomagamo do pravic, ki mu jih zagotavlja skupnost. Brez tega je vse drugo lahko samo miloščina, ki je sama zase konec koncev tudi nehumana. M.B.

ATELJEJI UMETNIKOV niso poslovni prostori
Odmev uredbe o dajanju poslovnih prostorov v najem

Spričo uredbe o izdajanju poslovnih prostorov v zakup, v kateri se umetniški ateljeji obravnavajo kot poslovni prostori, je upravni odbor Zdravnika likovnih umetnikov Srbije dal izjavo predstavnikom beograjskih listov, v kateri med drugim pravi: »Slovesnem listu FLIR« št. 13/53 je objavljena uredba o izdajanju poslovnih prostorov v zakup, s katero so zajeti tudi delovni prostori likovnih umetnikov. Kongres likovnih umetnikov Jugoslavije v Ohridu je razpravljalo o tej uredbi pokazal na njene dalekosežne in škodljive posledice v zvezi z najnovjšim razvojem naše likovne umetnosti.

Stališče kongresa kakor tudi vrsta in torenjev republiških društev likovnih umetnikov, da se ta uredba, kolikor se nanaša na delovne prostore umetnikov, umakne, so ostali brez razumevanja. O sprejetju uredbe pa do danes so se domneve likovnih umetnikov na žalost pokazale kot točne. Uredba je danes mnogo slabši, kakor je bil v iztoku, ko so jo to vprašanje pojavilo. Likovno umetnike se nadalje obravnavajo kot gospodarstvenike in na temelju tega smatrajo tudi njihove delovne prostore za poslovne prostore, čeprav lahko med take prostore štejemo le tiste, kjer se opravlja nekakšna gospodarska dejavnost, ki ima za posledico plačevanje davka na promet. Ni treba še nadalje dokazovati, da je likovno ustvarjanje kulturno delo in kot take sestavi del našega kulturnega življenja.

Ne smemo pozabiti, da je likovno delo nemogoče opravljati brez ustrežnih delovnih prostorov in da je po svoji naravi vezano na dolgotrajno študij in eksperimentiranje, ki ima za posledico materialni riziko umetnika. Zato je nerazumljivo, kako je mogoče istovestiti delovne prostore umetnikov s poslovnimi prostori naših gospodarskih podjetij in obrtnikov. S takšno odločbo bi se vsakemu likovnemu umetniku, še posebno pa mladim omenjenim, pri doseganju njihovih delovnih prostorov, kar bi ekonomsko nikakor ne morel konkurirati za njihov zakup.

Dokončna rešitev tega kulturno-političnega in socialnega vprašanja se lahko doseže, a z ukinitvijo uredbe v odnosu na likovne umetnike, z gradnjo delovnih prostorov ateljev in s sprejetjem posebnega pravilnika o zakupu teh prostorov, po katerih jih ne bi smatrali kot večkrat stanovanjskih prostorov, paš pa kot najnuj potrebne.

Vprašanje naše kulture in tudi likovne umetnosti je splošno vprašanje, na katerem je zainteresirana vsa naša javnost, zato smatramo za potrebno, da preko javnosti zahtevamo rešitev tega vprašanja.

Združanje likovnih umetnikov Srbije

Tisoč vagonov semena jare pšenice bomo nabavili v tujini
Iz zanesljivih virov je prišla vest, da bodo v tujini nabavili okrog tisoč vagonov semena jare pšenice. To seme bodo uporabili za pomladno setev, predvsem za tista polja, ki sta jih prizadeli jensenska suša in slana, zatem pa tudi na drugih njivah.

Strokovnjaki sodijo, da bo uvoženo seme jare pšenice dalo veliko boljše donose kot domače. Tako bomo znatno ublažili posledice jensenske suše. R.G.

LJUDJE IN ČAS „Odgovorni tovariši“

Izprehajal se je po bregu Begeja. Nekam dostojanstveno miren in zadovoljen je malomarno trepal s pasjim bičem dobro rejenega volčjaka. Smejal se je njegovemu renčanju in mrmral nekaj predse, ne da bi sploh opazil mimoidoče, ki so se ozirali po njem.

»Le pogledaj človek bi dejal, da je mali kralje mi je poštenji znanec.« Le pogledaj ga, kako samozavestno se izprehaja s psom. Če pa mu kaj rečeš, ti tako odgovori: »Mar vi v demokratsko skromnih obekah ne bi šli na lov, če bi se vam ponudila priložnost?«

Možek s psom je domišljav uradnik »meščanskega pokreja«. Bivši komunist. Majhna riba! Moj znanec ga je ravno-dunsko motril in se ukvarjal s psihološkimi variacijami. V njegovem vedenju je bilo nekaj prehodnega, starega, nekaj, kar človeka moti. Toda...

»Ta ne pride semle mi je rekel znanec.
Stopila sva na ozek, mrzel hodnik, kjer je na vratih napisano »Stanovanjski urad«. Pred vrati so bile zbrane ženske, druga poleg druge so sedele na klopi in potrpežljivo čakale. V kotu je stal mož v uniformi, okrog njegovega plašča pa se je stiskalo kakor okrog kobilje šest otročev.
Neka starca nima je pravica: »Njihova mati je v bolnišnici. Nakazali so mu stanovanje v neki hiši, pa je treba preseliti več družin. Eh, stanovanjat! Koliko trpimo zaradi njih!«

Ustanove so pa šopirijo. V nekaterih pisarnah bi se lahko obrnil »Packard«. In odbori. Mestni odbor SZDL ima celo nadstropje in po njem se šopirita dva uradnika. Tudi okrajni odbori imajo cela nadstropja.

»Vsakega človeka ovira tena hišala sem rekel svojemu znancu.
»Ljudje so pač ljudje,« mi je poštenji v odgovor, ni pa bil več tako zgovoren kakor malo prej. Iznenada je postal tih, obziren, molčeč. V njem je bilo zdaj nekaj tujega, kar je spominjalo na človeka, ki govori s prijateljem kakor pri Gorkem: »Kar naprej vprašuje v sebi nekoga, svojega boga, jeli, tako se tudi bolj: Ni tako! Tudi tako temeljito ni znal več razmišljati kakor o razrednih paradoksih in o tistem uradniškem »meščanskem pokreju.«

Ljubica Stefan je profesorica, njen mož pa inženir v oljarni. Dva meseca se je vsak dan vozila petdeset kilometrov daleč iz Knjičnina v šolo, naposled pa je zbolela. Potem je ležala na kliniki. Voziti se ni več mogla. Zdal sta dobila novo stanovanje: steklena stena je ločil od gospodinj. »Doma zmeraj šepetava, ker se vse sliši.« Oba pa sta mlada. Hodnik sta pregrajala z zaveso in tako imata tudi »šrambo« za jestvine.

Petnajst stanovanj smo našli, pa smo jih dali drug drugemu. »Eno je bilo tudi zelo lepo. Dobilo ga je neko dekle.« Zeno in otročička godbenika Vlade Tomaševića so hoteli »stanovanjska« izseliti. Mož je dobil »poslilev« v Novem Sadu,

BONN PRED BERLINSKO KONFERENCO

PRIJATELJSKI OCITEK ANGLIJI IN NOVO SVARILLO FRANCII

Od stalnega dopisnika »Borbe«

Bonn, 4. jan. Ameriški visoki komisar G. Conant je danes v Bonnu izjavil, da so zahodni visoki komisarji že obvestili svoje namestnike v Berlinu, naj začne pogajanja s sovjetskimi predstavnikom o tehničnih pripravah in posloplju za sklicanje berlinske konference. Jutri bo tudi sam z letalom odpoval v Berlin. Računajo, da bo jutri prispel v Berlin tudi francoski visoki komisar. Angleški komisar bo prispel nekoliko pozneje. Semjono-va pa pričakujejo iz Moskve ta teden. Vsak izmed njih ima kak uradni razlog za potovanje v glavno mesto Nemčije prav te dni, ko je pritisnil najhujši mraz in ko pričakujejo snežne meteže.

Tukajšnji časniki in politični krogi pa menijo, da kažejo ta vprašanja na skorajšnji sestanek štirih visokih komisarjev v Berlinu, čeprav so v uradnih krogih v Bonnu danes izjavili, da takšen sestanek se ni predviden.

Evrope, kolikor se ne bi sprijaznila s ponovno obojevitvijo nemških sil v evropski obrambni skupnosti.

»Francoska republika je za obrambno fronto vzhodno od Rena. Brez francoskega strateškega zaledja in francoskih pri-

MOSKOVSKI NAPOTKI Liberalni »Frankfurter Rundschau« se obrača na četrtega zaveznič berlinske konference. Na podlagi zadnjih poročil vzhodnih dopisnikov sklepa, da bo prislišče moskovska delegacija na konferenco štirih z naslednjimi napotki:

1. Nemško vprašanje je moč

Tako si nemški karikaturist (»Deutsche Zeitung«) zamišlja berlinsko konferenco

IZ ANGLIJE SAMO TEORETIČNI POZDRAVI

Ne gre neposredno za berlinsko konferenco, marveč za stališče Anglije nasproti evropski obrambni skupnosti, ki je bistvo uradne nemške politike. V današnjem uvodniku vladi blizu stoječega časnika »Die Welt« očitajo Angliji, da samo »teoretično pozdravljajo« Schumannov načrt in evropsko obrambno skupnost, praktično pa noče ničesar storiti. Dovolj je teoretičnih pozdravov — to je približno glavna misel tega uvodnika.

Časnik zlasti poudarja, da bi angleško praktično sodelovanje lahko znatno vplivalo tudi na stališče Francije v sedanjem trenutku. Ko objavlja vest o berlinski konferenci, »Die Welt« med drugim piše, da se posebna skupina strokovnjakov ukvarja z vprašanjem, kako bi vrnilo lastnikom nacionalizirano industrijo v sovjetski coni, če bi prišlo do združitve.

OPOMIN FRANCII

Francija je tudi danes glavna tema v predberlinskem bonnskem zvedanju, toda v luči vojaške (s tem pa tudi politične) usode

stanišč ni mogoče vzdrževati srednje evropsko fronto proti invaziji z vzhoda,« piše na uvodnem mestu »Frankfurter Allgemeine Zeitung«, ki objavlja sicer uradna gledišča o mednarodnih vprašanjih.

Poudarjanje vojaškega pomena francoskega ozemlja v današnjem uvodniku »Frankfurter Allgemeine Zeitung« se zaključuje s ponavljanjem tistega znanega svarila, ki ga je izrekel Dulles v Parizu: Ali evropska vojska, ali pa dolarjev ne bo več.

urediti samo s skupnim vprašanjem evropske varnosti in poročtvom za to varnost.

2. Varnost je nedeljiva. Zato je nemško vprašanje težko povezati s konferenco petih, ki bi se ukvarjala z zmanjšanjem napetosti v svetu (pa tudi s strahovi atomskega orožja).

3. Glavni pogoj za združitvev Nemčije je razveljavljanje pariških in bonnskih pogodb (pogodba o evropski obrambni skupnosti). Prvi korak k združitvi pa je vzpostavitev splošne nemške začasne vlade, ki bi skrbela za splošne nemške svobodne volitve, vsem ko bi bonnska in pankovska vlada nekaj časa še obdržali svoj status.

Na vidnih mestih velikih nemških časnikov so torej poudarjene osnovne teze Nemčije, ki bodo močno vplivale na potek in izid berlinske konference. Ne da bi se spuščali v to, ali in koliko ti časniki dosledno obravnavajo zunanjo politiko, ni dvoma, da zelo dobro osvetljujejo trenutno razpoloženje in trenutne kombinacije v bonnskih političnih krogih pred berlinsko konferenco.

Rade Vujović

London sestavlja delegacijo

London, 4. jan. (AFP). V britanskem zunanjem ministrstvu se je danes zvedelo, da se ni uradno določeno, kdo bo v britanski delegaciji na konferenci zunanjih ministrov štirih veselih dne 25. januarja v Berlinu. Malone gotovo pa je, da bo voditelj delegacije Anthonyja Edena spremljal pomočnik državnega podtajnika v zunanjem ministrstvu za nemška vprašanja G. Roberts, ki velja za strokovnjaka za sovjetska vprašanja.

Za sedaj še ni znano, ali bo delegacijo spremljal tudi strokovnjak za atomsko vprašanje, vtem ko bo zunanji ministar Dulles spremljal, kakor je bilo sporočeno, takšen strokovnjak. V poučenih krogih presojujejo to kot znamenje, da bodo vzporedno z razgovori med zunanjimi ministri o mednarodnih vprašanjih tudi pripravljali razgovori strokovnjakov o predlogu predsednika ZDA Eisenhowerja, naj bi ustanovili mednarodno agencijo za uporabo atomske energije v mirodne namene.

Britanska vlada še zmerom sodi, da bi bilo najprimernejše za konferenco štirih posloplje Zavezniškega kontrolnega sveta. Brit-

tanska vlada prav tako meni, da mora sedaj sovjetska vlada storiti prvi korak, da bi bila sklicana seja štirih visokih komisarjev, ki naj bi o sovjetskem predlogu odločila, kje bo ta konferenca. Uradni krogi pa zanikajo vest, da je poveljnik britanskega sektorja Berlina general Kolleman po nalogu britanskega visokega komisarja Frederica Hove Millara navezal stike s sovjetskimi visokimi komisarjem.

KANADA
Trije otroci zgoreli
Ottawa, 4. jan. (AFP). Trije otroci, stari tri do sedem let, so živi zgoreli pri požaru, ki je zajel hišo nekega Kanadčana v pokrajini Brunswick. Mati teh otrok je dobila hude opekline.

ZDA
»New York Times« graja SZ
New York, 4. jan. »New York Times« je v uvodniku izrazil nejevoljo, ker sovjetski voditelji niso seznanili ruske javnosti s tem, kolikšna je rušinska moč novega nuklearnega orožja in ker skušajo izkoristiti zaskrbljenost javnosti zahodnih držav v svoje namene.

»Če bi sovjetsko ljudstvo poznalo obseg nevarnosti, ki grozi vsemu človeštvu,« piše članik, bi notranji pritisk prisilili Kremelj na pošteno razgovore. Dejstvo, da sovjetska vlada ni objavila Eisenhowerjevega govora, je slabo znamenje. Važno je, da bi sovjetski voditelji stopili na oostroumnejše in daljnovidnejše stališče, da bi tako prebrdili najhujšo krizo, ki je kdajkoli doletela človeštvo.

Razvoj televizije
Washington, 4. jan. (AFP). Predsednik nacionalnega združenja radijske in televizijske mreže ZDA Harold Fellow je izjavil, da bosta radio in televizija v ZDA leta 1954 dosegla prihodek v vrednosti 1 milijard dolarjev. Fellow je dejal, da so v ZDA uporabljeni koncepti preteklega leta približno 26 in pol milijona televizijskih sprejemnikov, na vsako hišo pa sta prila približno dva in pol radijskega aparata.

Produktivnost bo nazadovala
London, 4. jan. (AFP). »Financial Times« proučuje produktivnost ameriškega gospodarstva v 1. 1954 ter sodi, da bo ameriška gospodarska dejavnost nazadovala za 5% oz. da bo podobna dejavnosti iz leta 1952. »Toda,« piše ta časnik, da bi opredelili ameriško politiko, moramo počakati na

objavo sporočila Radallove komisije, katere konzervativne ideje o carinskih tarifah so dobro znane.

Nesreče med novoletnimi prazniki
New York, 4. jan. (AFP). V ZDA je med novoletnimi prazniki izgubilo življenje 393 oseb. Izmed teh jih je 290 našlo smrt na potovanju, 99 zaradi požara, 64 oseb pa so bile žrtve nesrečnih primerov.

KOREJA
Sestanek nevtralne komisije
Pan Mun Jom, 4. jan. (AFP). Nevtralna komisija za reparacijo korejskih ujetnikov je na današnjem sestanku potrdila besedilo pisma, naslovljenega na severnokorejskega generala Li Sang Coua, delegata komisije za premirje. Po izjavi indijskega predstavnika je to pismo pravzaprav odgovor na vprašanja severnokorejskega generala, kar za-vedo ujetnike.

Nesoglasja bodo izgledili
Munsan, 4. jan. (AFP). Iz poučenih krogov se je danes zvedelo, da se bodo kmalu izgledila nesoglasja med Združenim poveljstvom ter Kitajci in Severnokorejci o izpustitvi ujetnikov, ki so zavrnili reparacijo. Združeno poveljstvo stoji na stališču, da je treba ujetnike izpustiti 22. januarja, kakor določa sporazum o premirju. Kitajci in Severnokorejci pa zahtevajo, naj bi to odgodili, ker se v določenem roku ni našla politična konferenca za Korejo. To vprašanje bo obravnavala vojaška komisija za premirje, ki se 15 dni ni sestala.

KITAJSKA
Pekinski komentar o izjavi Malenkova
Tokio, 4. jan. (AFP). Pokinski časnik »Jon Min Jih Pao« komentira intervju, ki ga je imel Kingsbury Smith s predsednikom sovjetske vlade Malenkova in piše, da je »ameriška vlada napravila lani več mirljubnih potez.« Časnik poudarja, da je nasprotje med takimi potezami in politiko, ki jo dandanes uveljavlja ameriška vlada.

VELIKA BRITANIJA
Mezdno gibanje električarskih delavcev
London, 4. jan. (Tanjug). Prihodnji ponedeljek bi morali zažeti tako imenovane »zveriske stavke« električarskih delavcev v največjih industrijskih mestih. Te stavke, ki naj bi trajale teden dni, bodo zajele postaje za raziskovanje atomske energije, za raketno oporožitev, letališča in razne industrijske panoge. Teden dni kasneje, 18. januarja, nameravajo sprostiti splošno stavko 50.000 električarskih delavcev, razen če spora glede mezd dotle ne bodo rešeni.

Predstavniki ministrstva se bodo sestali danes s funkcionarji sindikata električarjev in jih skušali odvrti od stavke. Električarji zahtevajo zvišanje mezd za tri penije na uro.

Pomoč Mednarodne banke
London, 4. jan. (Reuter). Mednarodna banka je objavila poročilo, v katerem med drugim predlaga, naj bi Britanski Gvilani podelili 14 milijonov funtsterlingov za njen petletni načrt. To poročilo je poslala Mednarodni banki mislija, ki jo je leta lani poslala v Britansko Gvilano.

Nemška konkurenca
London, 4. jan. (AFP). Konvativni »Recorder« proučuje porast nemške konkurence britanskemu izvozu in poudarja, da se bo letos vsekakor ta konkurenca povečala. Časnik opozarja, da je Zahodna Nemčija v tem oziru glavni nasprotnik Velike Britanije — ter pripominja, da so nemški problemi v zvezi s delom drugični kot v Britaniji in da tudi to močno vpliva na napredek nemškega izvoza.

BELGIJA
Snežni vihar na evropski obali Severnega morja
Oslo, 4. jan. (Reuter). Snežni vihar, ki divja hitrostjo 100 km na uro, je danes zajel evropsko obalo Severnega morja zlasti Belgijo, Norveško in Švedsko. V dveh Skandinavskih deželah je snežni vihar napravil velikansko množico škodo s tem, da je trgati telefonске in brozjavne dro-

DANES PO SVEIU

O POZICIJSKA SMER INDIJSKIH SOCIALISTOV

Iz agencijskih poročil se ni moč jasno razbrati, kaj vsebujejo novi statut in program, ki ju je kongres indijske ljudske socialistične stranke sprejel pred dvema dneva za prihod, da bi prišel na oblast. Vendar pa je iz sprejetih resolucij razvidno, da indijski socialisti kljub ostri obsodbi imperializma grajajo tudi stališče indijske vlade, češ da podpira zamisel, naj bi vseleto reševale mednarodne probleme. Vrh tega zahtevajo od vlade novo ekonomsko politiko, oziroma omejitve velikih izdatkov, podzavljenje kreditnih ustanov, razdelitev zemlje ter razvijanje kraljevine industrije. Indijski socialisti so vzlic temu kritičnemu stališču nasproti vladi izvolili za generalnega tajnika svoje stranke dr. Rama-Nohar Lohija, za njegovega namestnika pa dosejdanega generalnega tajnika Asoka Mehta. Ze to dejstvo zadostuje za domnevo, da so se indijski socialisti odločili za opozicijsko smer proti vladi.

Znano je namreč, da indijski socialisti že delj časa različno gledajo na politiko, ki naj bi jo stranka uveljavljala. Lani junija je bila strankina konferenca, na kateri je tedanji generalni tajnik Asoka Mehta predložil teze, ki so jih prisotni pod vodstvom vitičelja stranke Lohija večidel ostro kritizirali.

V grobih potezah bi bile Mehtove teze naslednje: nerazvite dežele lahko napredujejo edinele ob naporih in žrtvah celotnega ljudstva, demokratično mobilizacijo ljudstva otežkoča parlamentarna demokracija zahodnega tipa, ki se uveljavlja v Indiji; le-ta demobilizira, krepi reakcionarne elemente, kastem, kumulacijam in feudalizmu v Indiji, potrebuje vlado z najširšim možnim temeljem. Po sindikatih, zadrugah itd. naj bi ljudstvo izvajalo oblast in razvijalo konstruktivni kritičizem.

Na temelju teh koncepcij, stončih predvsem na proučevanju gospodarskih problemov in svojstvenosti Indije, kar pa zadeva politično akcijo — na izkušnjah Gandija, je Mehta predlagal: sodelovanje z vsemi konstruktivnimi silami, predvsem pa s kongresom.

Nasprotna stranka pod vodstvom Lohija pa se je oprla prav na to vprašanje kongresa, poudarjajoč, da je to kapitalistična in buržoazna stranka, da je kongres za status quo, da je to korumpirana in propadajoča stranka. Mehtino gledišče ne presojajo kot reformistično in oportunistično. Za uspešno izgraditev Indije so poglavitne globoke socialne reforme, glavna politična sila pa naj bi bila socialistična in socialistična stranka.

Stranka naj dobi podporo javnosti za svoj socialistični program. Prvi pogoj za demokracijo je obstojanje organizirane opozicije in večstrankarskega sistema. V deželi, v kateri so milijonov ljudi je le enkrat na dan, kaj vladata lakota in smrt, bo doli nloga ljudske socialistične stranke »konstruktivno« sodelovanje ali opozicijska vlada.

Ceprav je bila večina voditeljev, na primer Narajan Deva in drugi, za Mehtove teze, pa se je strankino članstvo večidel le-temu upiralo tako na indijski konferenci kakor tudi, kot je videti, na sedanjem kongresu. V živahnem ideološkem boju okrog tega problema, v bistvu problema o razvoju nezastopnih dežel, je v precejšnji meri sodelovala tudi indijska javnost. Slednja je predvsem podpi-

rala tezo o potrebi sodelovanja s Kongresom.

Opozicijska smer bo zastavila indijskim socialistom vrsto novih problemov. V boju proti vladi in Kongresu bodo doživeli neprimerno hujši spopad s kominfornovci. Slednji so si namreč na svojem kongresu konec preteklega meseca zastavili nalogo, da bi strmovglavili Nehrujevo protidemokratsko in protiljudsko vlado in stavili v svoj program: razdelitev zemlje, podzavljenje industrije ter izgon britanskih strokovnjakov, hkrati pa tudi odpravo vseh tujih vplivov v deželi.

Indijski socialisti imajo vsekakor pred seboj velikanske naloge, ki zahtevajo jasno in odločno smer tako na ideološkem kakor na organizacijskem področju.

V. T.

Taktične spremembe

»Prepričan sem, da ste utrujeni od hladne vojne. Tudi jaz sem utrujen in utrujeni so tudi vsi moji rojaki. Francozi in Britanci in stotine milijonov ljudi na petih celinah sveta so siti in utrujeni od tega.« To so besede sovjetskega propagandista Hija Ehrenburga, priobčene v novoletni številki moskovskega časnika »News«, ki ga izdajajo v angleščini in ki je namenjen zahodni javnosti, predvsem ameriški in britanski.

Kar je povedal Ehrenburg, je resnica, ki jo vsi prav dobro poznamo. Človeštvo je utrujeno od hladne vojne, zlasti pa so utrujeni narodi SZ in sovjetskega bloka, ki težko, morda še težje kot drugi narodi občutijo v vsakdanjem življenju posledice hladne vojne, v katero so ji pahnil njihovi mogotci.

Toda še vedno je odprto vprašanje, ali je resnica tisto, kar je Meška z Ehrenburgovim člankom (in podobnimi članki drugih profesionalnih propagandistov) hotela povedati svetu: da si sovjetsko vodstvo želi konca hladne vojne...

Politike neke države ne moremo presojati po novoletnih člankih in komentarjih vladnih propagandistov, pa tudi ne po izjavah najpristnejših čimteljev. Moskva je ob vsakem Novem letu pripisovala velik pomen propagandnemu učinku po svetu. Tudi v razdobju najhujše mednarodne napetosti, ko je na Koreji divjala vojna, v Evropi pa je bila stalna nevarnost agresije, so prihajale iz Moskve novoletne čestitke, polne zatrdav, da sovjetska vlada želi mir...

Na vse strani je treba gledati skoz prizmo sedanje stvarnosti. Ob teh

novoletnih čestitkah iz Moskve (ob izjavi predsednika vlade Malenkova in številnih člankih ter komentarjih) lahko z gotovostjo trdimo samo tole:

Prvič, da so se sosedoboljubne države okrepile tako, da so dokazale agresivnim silam, da se agresija ne izplača;

drugič, da je SZ prav sprito omejenih razlogov — kakor tudi mnogih drugih — uveljavila novo taktiko.

Eden izmed zadnjih stvarnih izrazov nove taktike je stališče o konferenci štirih. Kaže, da je zdaj vendarle zaključeno diplomatsko dopisovanje v zvezi s sestankom štirih in da bo do le-tega vendarle prišlo. Sedva še vedno ne moremo izključiti možnosti, da bi se pojavile nove ovire. Na primer vprašanje kraja sestanka. Toda vsi čimtelji pričajo, da to ni verjetno.

Spremenjena taktika je prišla do izraza tudi glede stališča do Eisenho-werjevega predloga o atomski energiji. Malenkov se je odzval Eisenho-werjevemu odzivu, naj bi začeli razgovore o atomski energiji. Resda je Malenkov v izjavi ameriški časopisni agenciji INS ponovil staro sovjetsko stališče glede bistva vprašanja atomske energije. Toda to vendarle ne zmanjšuje pomena nove taktične poteze, ki je v tem, da so pozitivno odgovorili na poziv, naj bi se začeli pogajati.

Stopnja prožnosti neke politike še ne razkriva njenega bistva. Na temelju sprememb v taktiki še ne moremo povzeti dokončnih sklepov glede politike same. Toda eno drža taktičnih sprememb ni treba podcenjevati.

J. S.

Zagata britanske industrije

Pol milijona delavcev zahteva višje mezde — Pogajanja ministrstva za delo s sindikalnimi zvezami

London, 4. jan. (Tanjug). — Nobeno Novo leto po zaključku vojne ni prineslo tolikih problemov in težav britanski industriji, zlasti glede zahtev po višjih mezdah, kot 1954. leto. Dogodki v prvih tednih letošnjega leta bodo odločili, ali bo ta država zašla še v hujše gospodarske razmere.

Temu se bi izognili lahko edinele tako, če bi minister za delo Mongton našel zadovoljiv kompromis glede delavskih zahtev in če bi prepričal sindikate, da njihovim zahtevam ni moč docela ugoditi. Če tega ne bo dosegel, se bo gospodarstvo znašlo v najtežavnejšem gospodarskem položaju in najhujši industrijski krizi po letu 1926, ko je vsa državo zajela splošna stavka.

Računajo, da približno pol milijona delavcev zahteva višje mezde in da bi izdatki za povišane mezde, če bi delavskim zahtevam povsem ustregli, znašali okrog 180 milijonov funtov letno. Ta teden se bo britansko ministrstvo za delo pogajalo z več sindikalnimi zvezami. Delodajalci morajo jutri odgovoriti na zahtevo rudarjev, naj 400 tisoč delavcem zvišajo mezde. Pojutriš-

njem se bo sestal nacionalni komite rudarskega sindikata, da bo proučil odgovor delodajalcev. Ta teden bodo tudi gradbeniči obnovili svoje zahteve po višjih mezdah, ki so jim jih prej zavrnili. Vlada komisija za prevoz proučuje zahtevo treh železničarskih sindikatov, ki zahtevajo povišanje mezd za 15%. Arbitražna komisija je sklenila, naj bi železničarjem povečali mezde za štiri šilinge tedensko, toda železničarji so to ponudbo odklonili.

NOVI LABURISTIČNI PROGRAM

London, 4. jan. (Tanjug). — Konec tega tedna bo laburistična stranka objavila novo inačico svojega političnega programa, v katerega bodo med drugim vklju-

čili tudi stališče o načelu enakih mezd za enako delo v vladnih službah. Laburistični program »poziv Britaniji« bodo spremenili v smislu sklepov lanske konference v Margateu. Takrat so sprejeli resolucijo, v kateri je rečeno, da bo prihodnja laburistična vlada »nemudoma uveljavila politiko enakih plač za enako delo«, medtem ko je v laburističnem programu 1951 bilo rečeno, da bodo laburisti »ukrenili vse, da bi ukinili razlike med plačami moških in žensk v javnih službah«.

Tudi konservativna vlada je za načelo enakih plač. Vendar sodi, da bo le-tega moč uveljaviti, ko bodo finančni pogoji to omogočili.

Sestanek finančnih strokovnjakov Commonwealtha

Sidney, 4. januarja (Reuter). Danes so se sešli v Sidneyu finančni strokovnjaki držav Britanske skupnosti narodov, da bi se pripravili na ekonomsko konferenco Britanske skupnosti, ki se bo začela v petek. Ti strokovnjaki so izrazili mnenje, da se bodo leta 1954 povečali napor, da bi pospešili gospodarski razvoj Commonwealtha, zlasti v Indiji, Pakistanu in na Cejlonu. Predstavniki teh treh dežel so poudarili, da se bodo morali tudi v prihodnje bati pomanjkanja hrane, če se živilska proizvodnja v prihodnjih letih ne bo povečala.

Zamikane govornice

London, 4. jan. (AFP). Predstavnik Foreign Officea je zanikal govornice, češ da so nastala nesoglasja med Veliko Britanijo in ZDA v zvezi s umikom britanskih enot s področja Suez. Dejal je, da ameriška vlada ni pritiskala na London, da bi ta umik pospešila. Predstavnik Foreign Officea je tudi izjavil, da mu ni znano, da je ameriška vlada sklenila dati Egiptu vojaško in gospodarsko pomoč.

Z VSEH STRANI SVETA

V desetletnem načrtu je predvidenih 890 milijonov za izboljšanje mlekarstva in planšarstva na Tolminskem

Pred petdesetimi leti so začeli na Tolminskem ustanavljati mlekarne. Vanje so se vključevali vsi kmetje. V teh mleknah, ki jih drugod še ni bilo, razen v Švici, so izdelovali sir in ga prodajali. Tolminski sir je že tedaj zaslovel.

Takoj po osvojitvi so na Tolminskem začeli razmišljati o tem, kako bi izboljšali sirarstvo, da bi raztresene mlekarne oziroma sirarne združili v nekaj večjih mlekarških obratih. Le-ti naj bi izdelovali enoten sir po kakovosti, okusu in obliki. Sedaj izdeluje najboljši sir »Planika« v Tolminu. Toda podjetje ne more predelati vsega mleka Tolminske. Zato gradijo v Kobaridu mlekarški obrat, ki bo najmodernejši na Tolminskem. Dnevno bo predelal kakih 20 do 25 tisoč litrov mleka. Računajo, da bodo potrebovali za dograditev in opremo kakih 80 milijonov dinarjev. Ker pa je Tolminsko izrazito živinorejski okraj, bo obrat zadostoval komaj za kobaridsko občino. Podobnega so v Cerknem že zgradili. Tolminski okraj je v desetletnem načrtu določil 520 milijonov dinarjev

Po planinah tolminskega okraja se od po mladi do pozne jeseni pase razen krav tudi precejšnje število ovac

za izboljšanje mlekarstva in sirarstva.

Posebno poglavje je tudi planšarstvo. Tolminske planine so že izčrpane. Treba bo pričeti gnojiti in čistiti, krotiti pa bo treba nedonosne gozdi, ki se razrašča na račun pašnikov. Da bodo dohodki na Tolminskem večji, pa bo treba zvečati tudi stalač živine. Tudi

staje na planinah so ponekod v zelo slabem stanju. Vendar so glede tega različna mnenja, eni so za to, da bi zgradili staje in mlekarne po planinah in da bi med sezono delali sir kar na planinah. Drugi pa menijo, da bi bilo bolje zgraditi žičnice, ki bi povezovala več planin z mlekarškim obratom v dolini. Da bi žičnica bila koristna tudi pozimi, ko živine ni na planinah, predlagajo, naj bi takrat spravljali po njej drva. Za izboljšanje planšarstva je predvidenih v prihodnjih desetih letih 370 milijonov dinarjev. S tem denarjem se bo dalo žer marnikaj napraviti. Ljudje, ki so se doslej bavili s kozami, bodo morali posvetiti več skrbi ovcom. To velja predvsem za bovško občino. Treba bo dobiti ovce, ki bo dajala dobro mleko in volno. O tem že razpravlja Gospodarski svet pri LOMO v Bovcu.

Namesto obljubljenega »Amerike« garanje v tujini

22-letni Matija Stegne iz Ilirata pri Vinici je bil premikac v jeseniški železarni. Zasluzil je toliko, da se je lahko pošteno preživljal. Po vrnitvi iz armade poleti t. l. se je vnovič zaposlil na Jesenicah. Na vsem lepem pa se mu je zahotelo zabavati in zagodnejšega življenja. Taj njegov žid je nekoga dne v letosnem avgustu ustrejel Anton Cerar, prav tako delavec v železarni. Ta se je pri partiji biljarda spoznal z nekim Nemcem, ki je v železarni montiral škarje. In ker je bil Cerar med okupacijo nemški vojak in obvladal nemščino, sta se z Nemcem pogovarjala o razmerah v Avstriji. Cerar je potem Stegnetu prikazoval kako dober zaslužek je najti v Avstriji in ga je nagovoril za pobeg. Pridružil se je Anton Grčman iz Stične. Tudi delavec v železarni; skupaj so se dogovorili, da bodo pobežnili 20. 8. 1953 čez mejo v Avstrijo.

Domenjenega dne so odšli proti Javorniškem rovtu in od tam skozi gozd na Stol. Neovirano so prekorčili mejo in se javili žandarjem v Sv. Jakobu. Ti so jih pod stražo odposlali v Beljak, v tamosnje policijske zapore. Od tam so jih prepejli v Celovec, v zbirno taborišče, kjer so jih silkali in zaslišali. Stegne je izpovedal vzrok svojega pribega, dejal je, da ima dve leti v Ameriki, ki bi ga radi vzeli k sebi. Izpraševali so se posebno zanimali, če je bil vojak, v kateri enoti in kako je armada oborožena. Stegne je pričeval, da ga bodo radevolje napotili v Ameriko. Toda doživljal je razočaranje za razočaranjem. Najprej so ga pustili v taborišču nekaj dni, nato pa so prišli ponj avstrijski kmetje, ki so nabirali delovno silo. Garal je na nekem posestvu, dokler ni dobil priliko za beg. Zglasil se je na jugoslovanskem konzulatu v Celovcu in prošil za repatriacijo. 23. septembra lani se je vrnil v domovino. Iskal je zaposlitve na Jesenicah in v Litostroju, pa ga niso hoteli sprejeti. Zato je odšel domov in namesto da bi se zadržal z delom na kmetih, je vnovič zasnoval načrt za beg čez mejo. 8. 10. 1953 je v resnici spet pobežnil. Ponovilo se je že znano zaporedje, ki ga mora prestatiti vsak prebežnik: zasliševanje, zapori, taborišče, delo na kmetih. In ker ponovno ni uspel, je prišel 17. decembra 1953 nazaj v domovino. N. Z.

Pobeg čez državno mejo so jima preprečili

Dne, 26. decembra 1953 v zgodnjih popoldanskih urah so člani LM iz postaje LM Žg. Kungota ulovili na Križu nad Mariborom Jovana Lukača, staroga 39. let, strojnega ključavnika in Jovana Petiča, staroga 23. let, železostrojarja. Imenovana sta se dva dni klatila po Križu in okolških vaseh in spraševala po meji, dokler se ni naposled našel pošten državljan na Križu, ki jih je pomagal ujeti. Oba sta priznala svoje namere in dejala, da sta hotela pobežniti zaradi avanturizma.

Umrla je književnica Marica Strnad-Cizerljeva

Novo mesto, 2. januarja. V 82. letu življenja je pretekli teden po daljši in hudi bolezni preminula v Novem mestu pesnica, pisateljica in vzgojiteljica Marica Strnad - Cizerljeva. Pokojnico, ki je povojna leta preživela v Novem mestu pri svoji dolgoletni prijateljici prof. Ropasovi na Grmu, so spremlili k zadnjemu počitku na šmihelsko pokopališče znanci, prijatelji in kulturni delavci.

Pokojna književnica Marica Strnadova se je rodila 9. septembra 1872 v Šmarju pri Jelšah, od koder je služba učiteljice po končanem ljubljanskem učiteljskem zasedanju po raznih stajarskih krajih. Zavedna, kakor je bila, v narodnostnem boju slovenstva na Stajerskem ni mogla stati ob strani. Zgodaj se je začela uveljavljati v javnem življenju, zaradi česar se je morala tudi zagovarjati pred takratnimi šolskimi oblastmi. Leta 1899 je odšla v Rusijo, kjer je bila skoraj dvajset let učiteljica na srednjih šolah, leta 1920 pa se je vrnila v domovino.

Že leta 1891 ji je ljubljanski zvon objavil prvo pesem, nato pa nasledimo njena literarna ustvarjanja - od črtic, pesmi, člankov in pod. - v Slovenski, Vesni, Slovenskem svetu in Slovenskem narodu. Leta 1927 je izdala svoje pesmi v zbirki Rdeči nageljčki. Več njenih pesmi - starejših bralcem bo morda znan njen pesvdonim Marica II. - je ponarodilo, nekaj pa jih je bilo tudi uglasbenih.

Odbori SZDL širjenje knjig Prešernove družbe je pomembna kulturna in idejno vzgojna naloga.

Ribnica - prijazen kraj na Pohorju, ki privablja poleti in pozimi številne izletnike in smučarje

Kolektiv dobiva samo 80% plače ker so banketi in potovanja požrli ogromno denarja

Prodajalna kmetijskih strojev v Soboti je poznana trgovina ne samo prekmurskim kmetovalcem in kmetijskim zadrugam, temveč tudi čez Muro in še naprej. Njen bivši direktor Geza Kšemenjan je iz skromne trgovinice ustvaril velik obrat. Vendar pri vseh teh uspehih je pozabil, da je podjetje last celega kolektiva in ne samo njegovo, kakor je večkrat dejal, čes tukaj sem jaz direktor.

Tako si je Geza ustvaril nekaj monopol nad podjetjem, saj je treba v resnici priznati, da je imel dobre zveze povsod, vendar se je šele sedaj izkazalo, da so vse te dobre zveze stale kolektiv težke denarce. Kljub temu se je sušljalo okrog, da ima podjetje v resnici milijonske dobičke. Ob »Prekmurskem tednu« v Soboti je podjetje priredilo banket, za katerega je porabilo 200.000 dinarjev. Na Mariborskem tednu so znašali stroški 32.000 dinarjev, banket na Pohorju pa je obremenil podjetje za 60.000 dinarjev in še več takih. Sam direktor je naročil na stroške podjetja za reprezentančne namene nad 50 vžigalnikov in 10 cigaretnih doz ter druge predmete za »spominčke«. Na zagrebškem velesejmu je imelo podjetje na svojem razstavnem prostoru kar 5 uslužbencev, ki so podjetje obremenili za lepe denarce. Za vse te izdatke kolektiv ni vedel ali pa je po ovinkih izvedel šele takrat, ko so računski prispeli v knjigovodstvo.

Svojih mesečnih prejemkov direktor Geza ni prejemal po plačilni listi z ostalimi nameščenci, temveč je po mili volji dobival predujme. Mnogokrat je potožil, da mu potovanja požro vso plačo in dnevnice. Da je v resnici bilo tako so pokazali računski, ki so prispeli, za dolgove, ki jih je naredil v Somboru, KZ Mislinje in drugod.

Vendar je imel direktor Geza res dobro trgovsko žilico tudi v tem, kako je znal razne stroje prodati. V Bistrici je tako prodal mlatnico »Kar podpisite, saj sem tudi jaz v komisiji pri Narodni banki za odobrenje kreditov, vam bom že zrihtal posojilo.« In zadržniki seveda so jo pod takimi ugodnimi pogoji res kupili. Vendar se je zaveza zasukala drugače, ko je bilo treba račun plačati. Kredita niso do-

BRALCI NAM PIŠEJO

Mar niso prikrajšani ravno najprizadevnejši

Mnogi delavci in nameščenci, ki so v letu 1953 z naporom doprinesli večji delež kot ostali za uspešnejšo izvedbo raznih nalog, so bili prav neprijetno presenečeni nad navodilom, ki je izšlo tik pred koncem leta. Le-ta odreja, da je možno izkoristiti ugodnosti, določene za letne dopuste, le do 31. decembra 1953, čeprav jih je bilo doslej mogoče izkoristiti tudi v januarju in februarju.

Sodim, da je navodilo prizadelo prav najprizadevnejše in poštvovalne ljudi, ki niso mogli v poletju ali jeseni, ko je to najlepše, izkoristiti dopust in v zvezi z njim vse ugodnosti. Prav gotovo ni nihče izmed onih, ki so morali odločiti letni dopust za zimo, storil to iz kakih neuteemeljenih razlogov, temveč so jih k temu prisilili zelo utemeljeni razlogi (orožno vaje, priprave v zvezi z

novimi gospodarskimi uredbami itd.). Zato sodim, da je ta ukrep izraz prevega birokratizma, ki ne rešuje problema človeško, temveč šablono, čez noč, odreja v zadevi, ki predstavlja za posameznika precejšnjo materialno vrednost, med prizadetimi ljudmi pa vzbuja upravičeno negotovnost. Pravzaprav bi bilo, da bi pravečasnopovabilo na to vse delavce in nameščence vsaj mesec dni pred letom roka, da bi imeli ljudje možnost izkoristiti vsaj del ugodnosti.

Predlagam, da prizadeti sindikalni forumi storijo vse, da bi izdana navodila preklicali ter omogočili vsem, ki še niso izkoristili letnega dopusta in ostalih ugodnosti, ki jim pripadajo za leto 1953, da to izvrše še do konca februarja.

Ing. P. M.

V Mariborski tekstilni tovarni imajo močno protiletalsko organizacijo

Organizacija Protiletalske zaščite v Mariborski tekstilni tovarni je v zadnjih letih dosegla lepe uspehe, ki so razvidni iz tekmovalnega poročila in bogato ilustrirane kronike. Ob ustanovitvi pred petimi leti je zavrnilo razvoj pomanjkanje materialne opreme, ni bilo primernih prostorov, ne predavateljev. Delavski svet in upravni odbor ter politične organizacije podjetja so razumeli pomen in nalogo te organizacije in so jo vsestransko podprli. S tem so omogočili, da so lahko začeli redno vzgajati slehernega člana kolektiva.

Dosedaj je opravilo izpite po

posameznih službah protiletalske zaščite 2085 delavcev in nameščencev. Odbor PLZ je nabavil tudi opremo, pri tem pa ni pozabil zaščite delavstva; zgradil so varno zaključeno tunelskega tipa. Ze 1952. leta je industrijski odbor PLZ prejel dve priznanji in pohvali Zveze borcev NOV Slovenije, v tekmovalstvu na čast VI. kongresa ZKJ priznanje in pohvalo Mestnega odbora PLZ Ljubljana, v dvomesečnem tekmovalstvu pa so kot zmagovalci dobili diplomu Mestnega odbora PLZ Maribor.

Organizacija PLZ ima sodoben in lepo urejene učilnice, edinstven kemični laboratorij in plinško celico. Kemični laboratorij uporabljajo za izobraževanje strokovnega kadra organizacije PLZ, ne samo v Mariborski tekstilni tovarni, temveč tudi v mestnem merilu. Laboratorij uspešno vodi inž. Franc Hvalec.

Razen tečajev za člane mobilnih enot imajo v podjetju tudi tečaje hišne protiletalske zaščite, ki jih bodo do prve polovice letošnjega leta opravili vsi člani kolektiva. Sistematična vzgoja ne temelji samo na tečajih, temveč tudi na rednih praktičnih vajah ter strokovnih in političnih predavanjih. Tovarniški odbor PLZ pomaga bodisi s predavatelji ali materialno opremo ostalim industrijskim in terenskimi odborom na levem bregu Drave. Vodstvo organizacije in predavatelji so pripravili mnogo učnih pripomočkov, da so predavanja čim bolj razumljiva. J. S.

DEI O OBČINSKIH SVETOV v okraju Maribor-okolica

Pri ocenjevanju dela svetov občinskih ljudskih odborov v mariborskem okoliškem okraju je odločujoče predvsem to, koliko so sveti kolektivni organi ljudskih odborov, ki sprejemajo sklepe in proučujejo probleme na širših razpravah ne samo znotraj sveta, ampak nastopajo tudi kot pobudniki družbenega samoupravljanja v družbenih organizacijah. Sveti bi dejansko morali problematiko, ki sodi v njihovo delovno področje, tudi rešiti, kar pa ga presega, predložiti v reševanje okrajnemu ljudskemu odboru. Vendar teh nalog niso do cela izpolnjevali.

Ker sveti niso v celoti uspešni, da bi njihovi odbori in komisije delali, njihovo delo ni bilo uspešno in je bilo čisto le formalno. Člani svetov so na sejah navidezno razpravljali o raznih zadevah, v resnici pa so le formalno sprejemali odločitve, ki jih je že vnaprej pripravil upravni aparat. Eden izmed vzrokov za tako delo je ta, da se delati šele uče.

Izpred soboškega okrajnega sodišča

Kraja vina in jabolčnika iz tuje kleti je privedla na zatožni klopi Bagari Janeza iz M. Soboti. Odnesele ga je v skupni vrednosti nad 23.000 dinarjev. Sodišče mu je prisodilo osem mesecev zapora, razen tega mora povrniti storjeno škodo.

Dani Stefan iz Skatovca pa se je tako razorožil od poplitega vina v gostilni, da se je začel pretopati. Posledica je bila, da je Fenoš Alojziju zlomil roko. Sodišče ga je obsodilo na 5000 dni denarne kazni.

Prav tako se je pretopal Jožef Hauzar iz Krašič. S kolom je pretopel noko žensko ter ji prizadel več telesnih poškodb. Za plačilo bo 20 dni zaprt.

Tudi Magdalena Kranjčec iz Bukovca ne zasluža za pretopači. Pretopila je namreč svojo duševno znanost soročnico. Tudi njej so prisodili 20 dni zapora, vendar je pogojno za dobo enega leta.

Lani so kmetovalcem in drugim pridelovalcem večkrat zmanjkali pridelki iz soboških polj. Da so tuja last, ni hotela upoštevati Julinka Crnko iz Soboti, sodišče ji je odmerilo deset dni zapora.

S soferji, ki pozabijo, da med vožnjo ne smejo uživati alkoholne pijače, imajo naša sodišča večkrat opravka. Na zatožni klopi je sedel France Partek iz Saloveca, ki je pilan vozil kamion naložen z živino. Zavožil je v občestni jarek ter tako prevrnil kamion, ki se je pri tem poškodoval. Prav tako so se poškodovali ljudje, ki so bili na njem. Sodišče ga je obsodilo na dva meseca zapora pogojno za dobo enega leta.

Prav tako je sofer Ivan Smodiš iz Beltincev zaradi nepazljivosti pri vožnji s tovornim avtomobilom za vozil v občestni jarek in vozilo po škodoval. Okrajno sodišče v M. Soboti ga je obsodilo na štiri meseca zapora pogojno za dobo dveh let.

Novoletne drobtine

V soboški bolnišnici se je na novo leto leta dan rodil prvi deček, vendar je zaradi progrednjega poroda umrl; tako je hkrati tudi prvi, ki je tu dan umrl. Za njim je rodila Baci Marja zdravo deklico.

Reševalna postaja pa je kmalu po polnoči pripeljala prvega bolnika v bolnišnico na operacijo slepiča.

Skrivnostna mesta

V Stolcu in v njegovi okolici najdete sledove kakih deset starih mest, o katerih ne vedo govorci, kdo jih je sezidal in kdaj. Znanstveniki svetovnega slovesa so jih samo skopo opisali. O nekaterih najstarejših izmed njih sodijo arheologi, da so iz predzgodovinske dobe.

PRESTOLNICA DAORCEV

Na strmem, več sto metrov visokem bregu nad reko Radimno leže ostanki drugega starega mesta. Kamniti bloki zidov tega mesta so težki po več sto kilogramov. Ostanke strešne opeke in glinaste posode leže vse naokrog. Nedaleč od mesta je razvrščeno kamenje v obliki ogromnih stopnic in ploščadi. Zdaj tam gnezdijo orli...

KAKO SE IMENUJE TO MESTO IN KDO GA JE ZGRADIL?

Tamkajšnji prebivalci ga imenujejo Banje. Stari ljudje pra-

vijo, da so mesto sezidali velikani. V grobovih so našli kosti, ki so trikrat večje od kosti sedanjih ljudi. Kako so zmogli dvigniti te ogromne kamnite bloke tako visoko? Pripovedujejo, da je to mesto polno zlata, ki gori in da lahko vsakdo, ki ponoči obišče to mrtvo mesto, vidi žolte plamene. Če nekdo najde vrte, napolnjene z zlatom, ga ne sme sam dvigniti iz zemlje, ker bo tisti hip umrl.

Znanstveniki so prepričani, da sta bila to mesto in Stolac prestolnica Daorcev, nekega ilirskega plemena. Daorci so kot ostala sosednja ilirska plemena trgovali z Grki, nemara pa tudi s Fenicjani in Egipčani. Zidovje, o katerem smo govorili, je namreč podobno zidovju v Mikenah. Toda podobna obzidja so zidali tudi Etrurci. Rimljani so ta mesta na bregovih le stežka osvojili.

Na daorskih novcih je bila vrezana podoba neretvanske ladje. Takšne ladje so Daorci brzkone gradili v dolini Bregave in Radimne. Z njimi so pluli do velikih jezer in morja, dokler niso naleteli na rimske in druge pirate.

Na gričku iznad Bregave leži prastaro mesto, okoli njega pa ostanki rimskih naselij. Rimskih spomenikov je dosti. Najdete jih tudi med ilirskimi obzidji. Iz okolice Stolca so poslali v pokrajini-

VIDOŠKA NA VIDOŠICA

Pred kakimi dve sto leti se je Stolac imenoval Vidoška, njegova reka Bregava pa Vidošica. V Stolcu in okolici še niso raziskali niti srednjeveških spomenikov. Doselej zbrani podatki pa povedo kaj malo. Med ljudstvom kroži zgodba, da je v Stolcu stanovala neka Vida, ena izmed mnogih žena ali ljubic hercega Stjepana. Na Ošančih, poleg cerkvice vidoških gospodarjev Miloradovičev, sta se ohranila dva kamnita stola, na katerih so nekoč sedeli sodniki in delili pravico. Na enem izmed njih je vklesano ime vojvode Stjepana Hrabrena Miloradoviča. Eden izmed potomcev družine Miloradovičev je kasneje služil Petru Velikemu. Okrog cerkve in pod njo leže srednjeveški nagrobni spomeniki z napisi v cirilici.

O turški trdnjavi s sedmimi stolpi, ki je še dobro ohranjena, pripovedujejo tudi še zdaj grozljive zgodbe. Tu je bila ječa za upornike. Zaradi nasilji, ki so jih počeli Turki, so se Stočani uprli. Legenda pravi, da je stolaški grad preletel, ker so kamenje za njegovo zidovje pobrali z ruševin starih grobov. H. M.

Kaj bodo obsegale in kakšne bodo nove ljubljanske občine

Zimska idila

Vreme v preteklem tednu

Razrast področja visokega zračnega pritiska nad vzhodnim Atlantikom in razkroj ter pomik vzhodnoevropskega jedra proti jugovzhodu, je že v ponedeljek dne 27. decembra povzročil, da so iz severozahodnega Atlantika vdrele v Zahodno in Severno Evropo vlažne, dokaj tople zračne mase. Tako so dobile Francija, Belgija, Nizozemska, Nemčija, Poljska, Danska in Skandinavija obilne deževne padavine, le v Alpah in Zahodni Rusiji je snežilo.

Naslednjega dne 28. decembra se je azorsko področje visokega zračnega pritiska jačalo in pomikalo na kontinent, tako da je bila omenjena dne pod njenim vplivom že vsa Zahodna in deloma Srednja Evropa, Vzhodna Evropa je bila v območju frontalnih motenj, katere so ji dajale obilne snežne padavine. Izredno nagel porast zračnega pritiska nad Srednjo Evropo pa je povzročil, da so se frontalne padavine v Alpah skoraj popolnoma razbile, a v Sloveniji nismo dobili bistvenih padavin.

V dneh 29. in 30. decembra je bilo v Evropi izredno zanimivo vremensko stanje. Medtem, ko je Zahodna in Severna Evropa bila v območju toplih, vlažnih zračnih mas s temperaturami dokaj nad 0°C (severna Škotska +7°C, Pariz +4°C, Berlin +3°C) in skoraj brez snežne odeje, so alpski svet, Vzhodna Evropa in Balkanski polotok bili v območju nizkih temperatur globoko pod 0°C (Bukarešta -15°C, Sofija -4°C).

Pod vplivom dotoka hladnega zraka v Sredozemlje je tod nastalo področje nizkega zračnega pritiska, ki je povzročalo zlasti dne 30. decembra intenzivne snežne padavine na vsem Balkanskem

polotoku. Področje visokega zračnega pritiska nad Zahodno Evropo se je prvega in drugega januarja še nadalje jačalo in pomikalo proti severovzhodu ter vzhodu. Sicer so od severozahoda pritekali slabotni valj vlažnega zraka, vendar je bil njihov vpliv na vreme izredno slaboten. Nastopale so le tu in tam manjše padavine.

Dne 3. januarja se je področje visokega zračnega pritiska razraslo nad pretežnim delom Vzhodne Evrope tako, da je zajelo v svoje območje celo predele Zauralsja, Vzhodna Evropa, zlasti njeni južni deli, so imeli dokaj jasno vreme, kar je še jačalo nočne ohladike. Zato so tega dne nastopile izredno nizke temperature v teh predelih. Slovenija je dobila tega dne najnižje izmer-

jene temperature v letošnji zimi, in sicer je padla temperatura v Celju na -20°C, enako v Novem mestu, medtem ko je bila izmerjena temperatura v Slovenjgradcu -19°C. Osrednja in severozahodna Slovenija ni imela tako močnih ohladike, ker je bilo v nočnem času nebo delno oblačno.

Nadaljnji dotok hladnega zraka v Zahodno Evropo in v zahodne predele Sredozemlja je pojačal področje nizkega zračnega pritiska nad Sredozemljem, tako da so nastopile na vsem severnem Sredozemlju zelo močne padavine. Po najnovejših podatkih se omenjeni val padavin pogloma pomika proti nam. Zato se nam v prihodnjih dneh obetajo nove snežne padavine, s temperatura se bo nekoliko dvignila.

Janko Pučnik

Poročali smo že o predlogu za razdelitev Ljubljane na občine, ki ga je pripravil poseben odbor MLO. V smislu tega predloga naj bi Ljubljana imela pet samostojnih občin, ki bi delovale tako, kot sedanji občini v Polju in Šentvidu. Take samostojne občine naj bi bile še na Ježici, na Viču in Rudniku. Poleg vseh teh samostojnih občin pa bi na ožjem področju obstajale še manjše politično-konzultativne občine. Ena od teh bi bila za Trnovo-Kolezijo, druga za Rožno dolino, tretja za Dravljice in Zgornjo Šiško; razen tega bi bile še naslednje občine: Spodnja Šiška, Bežigrad,

ZVEZA VOJAŠKIH VOJNIH INVALIDOV PREDLAGA SPREMEMBO NEKATERIH PREDPISOV

Beograd, 4. jan. Na sestanku Izvršnega odbora Centralnega odbora Zveze vojaških vojni invalidov Jugoslavije, ki je bil danes v Beogradu, so sklenili predložiti Zveznemu izvršnemu svetu nekatere spremembe zakonitih predpisov, ki urejajo invalidska vprašanja. Sestanku, kateremu je predsedoval generalpodpolkovnik Miloje Milojević, je prisostvoval tudi tajnik Tajništva za socialno zaščito Zveznega izvršnega sveta Gustav Vlahov.

Izvršni odbor Zveze vojaških vojni invalidov Jugoslavije sodi, da je treba decentralizirati reševanje invalidskih vprašanj, in sicer tako, da bi večidel teh poslov zaupali republiškim in okrajnim organom. Že letos bi lahko republiški, okrajni in mestni organi reševali vprašanje invalidskih doklad, zdravstvene zaščite, izplačevanja ortopedičnih pripomočkov in podobno.

Ali kaže razbijati take gospodarske enote?

Občinski ljudski odbor v Rogaski Slatini premalo upošteva glavne občinske naloge

Zdravilišče v Rogaski Slatini je pred svojo reorganizacijo. Po dosedanjih predlogih bo prevzelo zdravstvo vodilno vlogo v nadaljnjem razvoju zdravilišča, ker je osnovna dejavnost zdravilišča zdravljenje bolnikov z mineralno vodo. Ta decentralizacija bo razdelila zdravilišča v številna samostojna podjetja.

Nekateri ljudje, ki poznajo razmere v Rogaski Slatini, pri tem so zadovoljni, da bo reorganizacija vsaj v zadnji deli prinesla s seboj precej težav, ki jih ne bo tako lahko premagali. Ena izmed težav je po teh sodbah že v tem, ker je zdravilišče raslo kot gospodarska celota, ki je ni mogoče zlahka ustrezno razdrobiti. Druga stvar je v tem, da se v Rogaski Slatini že vsa leta po vojni motajo okrog vprašanja, katere naloge pripadajo zdravilišču in katero občini ostane steklarini. Občina namreč še vedno ni dovolj kompaktna enota, marveč je nekako razdeljena na tri predele: zdravilišče na enem in steklarina na drugem koncu, občinski ljudski odbor pa nekje v sredi med obema. Ta raztrganost izvira iz izpred vojne, ko je bilo zdravilišče (v katerega so prihajali samo ljudje iz najrazvitejših družbenih plasti) skoraj povsem ločeno od ostale občine in na njegovo ozemlje ni smela stopiti domačina noga.

Nekaj časa po vojni se je šlo zdravilišče občino in si je oprtalo na svoje rame tudi vso skrb za komunalno dejavnost. Predvsem v interesu zdravilišča je namreč bilo, da ima Rogaska Slatina vsaj za silo urejeno parko, ceste, vodovod, itd. Z občino je zdravilišče pogosto prišlo nazvrat, deloma povsem upravičeno. Hudo kri je povzročal n. pr. stanovanjski fond, ki ga je občina trgala zdravilišču.

Občina ni po vojni nič zidala, steklarina (seprava ima še enkrat več delavcev kakor pred vojno) pa skoraj nič. Občinski ljudski odbor in steklarina sta ubirala najlažjo pot in jemala stanovanjski prostor zdravilišču. Tudi občinska pisarna je v bivšem hotelu. Seveda tudi nizke najemnine nikogar niso vzpodbujale, da bi varčevala s stanovanjskim fondom oziroma da bi gradili nova stanovanja. Kolodvorska restavracija (bivše občinsko podjetje) je nekaj časa brez potrebe zasedala okoli krili bivšega zdraviliškega poslopija, brž ko so bile zvišane najemnine, pa se je lahko takoj umaknilo iz enega krila. Šele tedaj, ko so se nekoliko povišale najemnine, je tudi uprava nekoga podjetja v Rogaski Slatini začela razmišljati o gradnji lastnega poslopija. Neprimerno več zdraviliškega stanovanjskega prostora kakor pred vojno so sezidali zdraviliški uslužbeni. Kapaciteta zdravilišča se je zato nekaj let po vojni nenehoma zmanjševala, tako da zdravilišče lahko sprejme okrog 700 gostov manj kakor pred vojno. Te težave ne bo mogoče premestiti drugam, če kakor z naglo gradnjo stanovanj.

Bazen stanovanj kalijo sožitje zdravilišča, občine in steklarne še drugi komunalni problemi. Nekaj tednov še vedno ne pomore vode v sobah. Na drugem koncu občine trpijo še hušje pomanjkanje vode, tako da mora n. pr. steklarina s cisterno voziti vodo iz zdravilišča. Občina pravi, da nima denarja za komunalne gradnje. Septembra letos je občinski ljudski odbor sklenil, da bo občina pobirala tako na nočnine, kar ji bo prinašalo letno približno poldrugi milijon dinarjev dohodka. Toda zdravilišče je spet zagodnjalo, ker je občina porabila denar, do katerega ji je pripomoglo zdravilišče, za popravilo poti v zasekih, ne pa n. pr. za ureditev zdraviliškega parka, razsvetljave itd. Res je, da občina ne kaže dovolj razumevanja za potrebe zdravilišča. V njenem odboru so namreč zastopniki ali skoraj zagovorniki obojnega kmetijskega področja, ki ne čutijo, da je Rogaska Slatina predvsem turistično-zdraviliško in industrijsko središče ter zato ne podpirajo dovolj razvoja občine v to smer.

Na takšne in podobne ugotovitve opirajo nekateri ljudje svoje bojazni, češ da bodo zdravilišča, gostinska in druga podjetja, ki bodo nastala z decentralizacijo zdravilišča, naštetila - če občinski ljudski odbor ne bo sprejela svojega stališča - na še hušje težave, kakor jih je doživljalo dosedanje zdravilišče.

M. Z.

Mraz pri nas in drugod

Zajčkar, 4. januarja. Meteorološki postaji v Zajčkaru in Nevešnju sta davi ob sedmih zabeležili najnižjo temperaturo -27 na tleh in -21°C v višini 2 m. Podnevi se je temperatura pogloma dvignila in ob eni popoldne je znašala 2 m nad zemljo -12°C. Po mnenju strokovnjakov kmetijske vzorne postaje v Zajčkaru tako nizka temperatura oziroma ni nevarna, ker jo pokriva dovolj debela snežna odeja. Snega je namreč v krajinskem okraju povprečno 30, v Zajčkaru pa 41 cm.

AVTOMOBILSKI PROMET V HERCEGOVINI PREKINJEN

Mostar, 4. jan. - Zaradi snežnih zametov so morali v posameznih delih Hercegovine ustaviti avtomobilski promet.

SILNO NEURJE NA DANSKEM

Kopenhagen, 4. januarja (AFP). Na Danskem divja že od sobote silno neurje. V Randersu, na Giflandu, v Odenseu in na otoku Saltholu so nastale poplave. V pristaniškem delu Randersa je poplavljenih več ulic. Od večera ni vesti o štirih ljudeh, ki so se vozili blizu pristanišča z motornim čolnom.

Telefonske zveze z mnogimi evropskimi mesti prekinjene

Beograd, 4. jan. V glavni direkciji Jugoslovanskih železnic so izjavili, da železniški promet redno poteka v skoraj vseh krajih naše države. Vlaki ne vozijo samo na ožkotirni progi Gostivar - Ohrid, ker znaša tu snežna plast 150 cm. Zaradi zelo nizke temperature, ki neugodno vpliva na delo lokomotiv, so mednarodni vlaki, kakor tudi vlaki v državi imeli danes po dve in več ur zamude. Meteorološke postaje so zabeležile danes temperaturo, ki se je gibala od -15 do -19°C Celzija. V Gorskem Kotaru, Vojvodini in ožji Srbiji se je temperatura davi gibala med -20 do -25°C.

Zaradi mraza in debele plasti ledu na telefonskih žicah je bil danes prekinjen telefonski promet z Londonom, Münchenom, Prago, Istanbulom, Parizom, Budimpešto, Solunom. Atenami in drugimi evropskimi mesti. Telefonsko-telefonski promet je otežkočen tudi na nekaterih progah v državi, zlasti med Beogradom in Zagrebom, Beogradom in Ljubljano, Beogradom in Sarajevom ter Beogradom in Skopljem.

VSE VEČJE IZKUŠNJE V DELAVSKEM SAMOUPRAVLJANJU Pri »Cementnini« so slabo gospodarili

Direktor je »uradovale« v gostilni; zaradi svojih napak je razrešen službe - Podjetje pod prisilno upravo

Ljubljana, 4. jan. Pred kratkim je Mestni ljudski odbor v Ljubljani dal pod prisilno upravo še eno podjetje - »Cementnina« na Vodovodni cesti.

Pregled o poslovanju v tem podjetju so zahtevali delavci sami. Večkrat so prihajali na Mestni ljudski odbor in se pritoževali, da so tam nepravilni odnosi in podobno. Zato so se končno v MLO odločili, da izvedejo pregled v tem podjetju. Člani komisije resda niso »odkrili« kakšnih malverzacij ali kriminala, kot je bilo že v več primerih drugje. Ugotovili pa so nekatere značilne, škodljive pomanjkljivosti, ki so privedli podjetje v zelo težavno stanje.

Delavci so se pritoževali predvsem zaradi nepravilnega razmerja plač, saj so nekateri dobili celo manj od 3000 dinarjev mesečno kar nikakor ne zadošča za življenjske potrebe. Za tarifni pravilnik je bil v tem podjetju najhuje, da se plačila za upravo podjetja ni posluževala. Poleg tarifnega pravilnika so upoštevali še delo po akrdnem sistemu, kar je dajalo posameznim kvalificiranim delavcem na nekaterih mestih možnost visokih plač na škodo drugih.

»Ti nimaš pravice«

Teško je verjeti, pa se vendar dogaja.

Prvi primer: Prodajni dan lanskega leta so časniki poročali, da je podjetje »Autocent« zaključilo devizni prekršek. V računovodstvu je bilo vse pravilno evidentirano. To je otežkočalo kontrolo banke in devizne inšpekcije. Revizorji ne bi bili mogli ugotoviti stanja, da jim ni pomagal šef računovodstva »Autocent«. Voditelj tega podjetja so šefa računovodstva razglasili za »izdajalca«, češ da je izdal »gospodarsko tajnost«.

In ne samo to. Sklicali so konferenco kolektiva. Prebrali so življenjepis šefa računovodstva, da bi dokazali, da je »nezanesljiv«. Ne namočimo pisati karakteristike. Naj držijo, kar so o njem povedali na konferenci. Nastane vprašanje, kakaj voditelj tega podjetja niso mislili na zanesljivost tega sloveka takrat, ko so ga sprejeli v službo; kakaj sicer politično očitni sloveka v trenutku, ko se bori za zakonitost in odkriva grehe svojih »predstojnikov«. Mar ni počel »politično nezanesljiv«, ki ga večnih prisilnega sloveka, in navajanje njihovih »starih grehov« najučinkovitejše sredstvo, s katerim birokrati obračunavajo z nepokornimi?

Drugi primer: Neki dopisnik »Borbe« je nedavno poslal uredništvu članok, v katerem kritizira nekatera ljudske odbornike in člane Okrajne

ga komiteja Zveze komunistov, češ da so samovoljno delili stanovanja. V tem objavljenem članku je rečeno, da so se nekateri izmed njih selili v nove stanovnjake hiše, čeprav so imeli prvo dobro stanovanje, in da so nova stanovanja dodeljevali samo »odgovornim voditeljem«. Navedbe v članku so držale, pripombe pa so bile upravičene. Člani komiteja pa se s tem niso strinjali. Uredništvu so sporočili, da je tisti dopisnik »politično slab«, da pri njem »ni vse v redu« in da zato ni vreden, da bi delal in pisal v tako uglednem časniku kakor je »Borba«, glasilo Zveze komunistov. Ne spuščamo se v to, kakšna je dopisnikova minulost, toda mož je več let plis za »Borbo«. Mi-mogrede rečeno, v prejšnjih člankih, ko je hvalil delo v okraju, »posameznosti njegovega življenjepisa« nikogar niso motile.

Ta dva primera nista osamljena. Življenjepis posameznikov je dostojno orodje birokratizma. Birokrat ni vajen, da bi mu ugovarjali. Birokrat zahteva od sodelavcev poslušnost. Če naleti na odpor, na drugače mnenje, če se mu postavi po robu z dejstvi, jame besneti. Birokrat noče razpravljati. Vajen je deliti drugim šokolje, tujih pripomb pa ne sprejema. Če ga pritisne od zid z dejstvi, bo mu razbišče birokratsko avtoriteto, začne bledeti o starih grehih, vtem ko je prej kar naprej besedil o svojih slo-

vekoljubnosti. Brž privleče na dan mape z življenjepis in jame iskati podrobnosti, stare grehe, ki ga sicer ne motijo, dokler se mu ljudje pokore in dobričkajo. Birokrat hoče s temi podatki, ki včasih sploh ne držo, zastrašiti človeka, zamašiti usta tistim, ki se mu postavijo po robu. Birokrat hoče politično očitni sloveka, ki je nastopil proti njemu z resnicou, da bi laže obračunal z njim ali oma. loževal pomen njegovih argumentov. Proti navednim obdolžitvam ne nastopi s svojimi argumenti. Birokrat začne z besedami: »Bil je takšen in takšen... Ta slovek nima pravice kritizirati.« V vsakem mnenju, ki mu ni po volji, laže skrite politične namene.

Ljudje imajo svoje napake. Človek včasih tudi poklekne. Če je storil kaj nivo dejanje, mora za to po zakonu tudi odgovarjati. Zmeraj pa mu v tem našem burnem življenju nudimo roko pomoči. Ta ali oni je v težavi, nem trenutku pokleknil, pozneje, po svojih togobah in težavah, pa je dokazal, da drugače misli in dela. In kakaj birokrat - kdo mu sploh daje to pravico - brska po starih grehih, kar stori samo tedaj, če ga kdo glasno kritizira. Mar ne skuša s tem deliti ljudi v dve kategoriji - v takšne, ki imajo pravico kritizirati, in v takšne, ki te pravice nimajo, čeprav so pred zakonom vsi enaki.

S. V.

UREMENSKE OPAZOVALNICE

Slovenija se ne bi smela obotavljati, da postavi vsaj eno dobro višinsko opazovalnico

pri nas in drugod

Ljudje so se že v starih časih zanimali za vreme in so ga seveda tudi opazovali. Vedeli so namreč, da je opazovanje vremena pomembno, da lahko samo z doslednim in vztrajnim zbiranjem vremenskih podatkov vsaj približno uganejo, kakšno bo vreme čez en dan ali dva dni. Seveda takrat še ni šlo za vremenske napovedi, ker ljudje niso imeli nobenih pripomočkov zanje. Pač pa so že v starih časih vedeli, da se tudi vreme ravnja po nekakšni zakonitosti, čeprav ne zmeraj strogo.

Vremenska opazovalnica vrh Bjelašnice (2067 m)

Tako se je polagoma začela meteorološka statistika, ki so jo gojili zlasti Babilonci, Grki, Zidje in Rimljani. Kmalu so spoznali, da so podatki važnejši kakor uganje, kakšno bo vreme. Z renesanso je dobila tudi ta preprosta meteorologija novo podlago. Sredi 17. stoletja je namreč italijansko naravoslovje dobilo prve instrumente za opazovanje meteoroloških elementov. Sloveči naravoslovec Galileo Galilei je spremenil termoskop v termometer, tako da je nanj pritrdil termometrično skalo. Njegov učenec Torricelli je kmalu potem izdelal prvi barometer, s katerim je izmeril pritisk zraka na površino Zemlje.

Instrumentom za temperature in zračni pritisk so sledili instrumenti za vlago, veter, množino padavin itd. Tako so takratni vremenslovci zasnovali vpliv teh elementov na vreme in to je bila podlaga za fizikalno pojmovanje. In že čez nekaj desetletij so vremenslovci prišli do prvih zakonov o vremenu.

Opazovanje vremena pa je ljubitelje kmalu prisililo, da so svoje opazovanje razširili v vodoravnem in navpičnem smislu. Postavili so vremenske opazovalnice. Z njimi so prišli do podatkov o vremenu na površini Zemlje. Niso pa še vedeli, kako je z njimi v zračnih višavah. Ker pa so prav podatki o meteoroloških elementih v zračnih višavah za meteorološko

Tako se je začelo obdobje, ko so po vsem svetu gradili vremenske opazovalnice. Francozi so jo postavili na Pick de Midi (2200 m), Nemci na Zugspitze (2962 m), Avstrijci na Sonnblicku (3106 m), Italijani na Monte Cimone (2173 m) in Monte Grigna (2604 m), Romuni na Varjul Ormulu (2504 m) v Karpatih, Bolgari na Musali (2926 m) in Črnem vrhu (2287 m), Čehi na Lomintskem vrhu (2634 m), Švicarji pa na Javfraju (4520 m) na Kavkazu, Amerikanci pa na Mount Mitchelu (2034 m). Omenili smo le nekaj najvažnejših opazovalnic.

Pri nas smo sicer imeli dve vremenski opazovalnici, na Občarju in Bjelašnici, pa sta bili med vojno porušeni. Opazovalnica na Bjelašnici so leta 1951 obnovili in je zdaj ponos ne le BiH, ampak vse Jugoslavije. Direktor avstrijske meteorološke službe Dr. Ficker je obljubil, da bo prihodnje leto usposobljena tudi vremenska opazovalnica na Slemenu pri Zagrebu, nedavno pa so zgradili vremensko opazovalnico na Kopaniku.

Slovenija, ki je po svoji zemljepisni legi in raznolikosti površine za vremenslovje zelo važna, pa se obotavlja, da bi postavila vsaj eno dobro višinsko opazovalnico. Ko se je pred leti mudil v

naši državi znani strokovnjak za sinoptično meteorologijo profesor T. Bergeren, se nam je čudil, kako sploh moremo delati na področju meteorologije brez višinskih podatkov.

Očitno je, da prodiranja hladnega zraka, zlasti v višini njegovega premikanja od severozahoda do jugozahoda, ter dogajanja v tržaškem ciklonu ni moč pravilno analizirati, dokler ne dobimo višinske vremenske opazovalnice. Važna so tudi klimatološko, glaciološko in druga preučevanja zračnih tokov. Višje zračne plasti lahko proučujemo tudi z meteorografi in radiosondami, s katerimi dobimo podatke do višine 50 km, v ugodnih pogojih pa še višje. Takšni instrumenti pa so zelo dragi in za zdaj jih še ne moremo kupiti. Upajmo, da bomo še to leto začeli vreme opazovati vsaj v Julijskih alpah. Nujno potrebna pa nam bi bila višinska vremenska opazovalnica, ki ne bi dvignila samo ravni naše, marveč tudi raven vse srednjeevropske meteorološke službe.

Višinska meteorološka opazovalnica na Zugspitze

Boj proti motnjam v krvnem obtoku

Novi metodi, po katerih zdravijo ljudi z arteriosklerozo

Število ljudi z motnjami v krvnem obtoku je zadnja leta močno naraslo. Ljudje s takšno boleznijo navadno sploh ne morejo delati. Vzroki motenj v krvnem obtoku pa so različni. V organizmu nastanejo navadno podobne spremembe kakor pri revmatizmu. Posebno vlogo pripisujejo zdravnik pri tem nikotinu. Zato pravijo nekateri nogi za arteriosklerozo »kardioseva nogas«. Oblike motenj v krvnem obtoku so tudi različne. V najlažjem primeru so lahko že mrzle roke in noge znak motenj. V hujših primerih odmrjejo prsti na nogi ali pa vsa noga. Načina motenj in njihovega sedeža ni zmeraj lahko dognati. Tudi zdravljenje zadeva še na težave.

O motnjah v krvnem obtoku so spregovorili na nedavnem sestanku

Društva zdravnikov na Dunaju. Dr. Kaindl z druge medicinske klinike je govoril o premalo uporabljeni metodi diagnoze motenj v krvnem obtoku in o novem načinu zdravljenja te bolezni. Z električno merilno napravo lahko zdravnik ugotovi, ali gre za motnje v krvnem obtoku tega ali onega uda. Sedež motnje lahko dokaj natančno ugotovi s preiskavo dotekajočih in odtekaajočih krvi, ugotovi lahko tudi, ali ima tisti ud dovolj za življenje važnega kisika.

V nevarnejših primerih lahko zdravnik uporabi gimnastično žil. Ko doseže iz srca tekoča kri mesto, kjer so žile skrčene, je treba le-te od zunaj razširiti. To stori zdravnik s posebno električno napravo, prilagojeno vsakemu bolniku posebej. Znatno zboljšanje pa nastane šele po daljšem masiranju in razširjanju žil. Slaba stran pri tem je zamotanost aparata, ki je tudi drag. Zato za zdaj po tej metodi večine bolnikov še ne morejo zdraviti.

Pač pa obeta zadovoljivejši uspehe vsem bolnikom druga splošno dostopna metoda. Zadnja leta zdravijo ljudi z arteriosklerozo tako, da jim vbrizgajo v zožena žila injekcije neke tekočine, ki žile močno razširi. Žile pa ostanejo razširjene le nekaj časa. Zato je treba injekcije večkrat ponoviti. Boletim se ni treba bati, ker je injekcija tako rahla, da bolnik niti vobdaja ne čuti. S posebnim aparatom potiskajo žile razširjajoče sredstvo v arterije dve ali celo tri ure nespretrgoma. Pri tem bolnik bolečin sploh ne čuti, marveč ima celo prijeten občutek. Potem ostanejo žile precej dolgo razširjene.

Soet je poln ljudi, ki so pripravljeni: eni so pripravljeni delati, drugi pa pripravljeni, da jim to preprečijo.

Robert Frost

Salomonovo zlato bi rad našel

Prizadevanje južnoafriškega zgodovinarja dr. Punkta

Južnoafriški zgodovinar dr. William Punkt iz Pretorije si je vtepel v glavo, da bo našel pravljeni zlati zaklad kralja Salomona. Te dni je prispel v Lizbono, kjer bo stikal po prastarih zapiskih portugalskih raziskovalcev in pomorskih častikov. Rad bi predvsem pojasnil še ne raziskano

22 otrok izmu

Glacomo Rolettu iz Turina se je rodil nedavno 22 otrok. Mož je star 83 let. Prvikrat se je poročil leta 1892. Prva žena, ki je umrla leta 1910, mu je zapustila 7 otrok, potem se je poročil drugič in z drugo ženo je imel tri otroke. Druga žena mu je umrla leta 1928. Stiri leta pozneje, ko mu je bilo že 62 let, se je tretjič oženil. Žena je bila stara 22 let. Rodila mu je 11 otrok. Zdaj pa še dvajsetega. Zdaj mož pravi, da bo otrok dovolj.

Pod tujimi imeni se skrivajo

V Zahodni Evropi je približno milijon narodnih izdajalcev in vojnih zločincev

Ob zlomu Hitlerizma je med mnogimi nacističnimi grešniki in kvokli brez sledu izgini iz Velikovega tudi bivši krajaški Grum. Oblasti so izgubile alibi sled za njim, pač pa je njegova družina vedela kje se skriva. Šele pred nekaj tedni se je sam javil sodišču v Celovcu. Kje se je skrival od leta 1945 do letos, noče povedati. Grum je pribežal v Avstrijo iz Jugoslavije in sodišče se je javil šele, ko mu je družina sporočila, da ga ne bodo izročili Jugoslaviji. Čeprav je zagrizen nacist. Skrival se je pod lažnim imenom in delal več let v lesni industriji. Grum pa ni eden maloštevilnih, marveč eden izmed stotisočev, ki že od leta 1945 žive pod tujim imenom.

Takšnih grešnikov se skriva v Zahodni Evropi približno milijon. Ne gre pa v večini primerov za Nemce, kakor bi človek mislil, marveč predvsem za Francoze in Nizozemce. Šele za njimi so Nemci, Italijani, Belgijci, Danci, Avstrijci in Norvežani. Pri drugih narodnostih, razen Nemcev, gre za tako imenovane kvizlinge, pa tudi za mnoge prostovoljce, ki so se borili na vzhodni fronti. Po vojni so jim postala v domovini tla pod nogami prevročja in pod izmišljenimi imeni so se zatekli v tujino. Seveda jih je usoda raztepla na vse strani in premešala tako, da se niti sami dobro ne znajdejo. Francozi in Nizozemci so izkoristili zmede v Nemčiji, da so pobegnili tja, Italijani so izginili v vrstah svojih rojakov v Južni Franciji, mnogo Nemcev je zbežalo v Italijo in Avstrijo. Takoj po vojni ni bilo težko dobiti potne liste. Mnogo esesovcev je iz

Nemčije pobegnilo v Francijo. Iz raznih možnosti se je kmalu izoblikoval sistem. V Zahodni Nemčiji deluje ilegalna organizacija, ki ima kakih 80.000 članov. Ti ljudje, že tako moralno pokvarjeni, so zdaj prava nesreča za deželo, kamor so se zatekli. Kriminalni zločinci se med njimi čedalje bolj množe, mednje pa so se zatekli tudi mnogi kriminalni zločinci, ki jim policija le težko pride do živca.

Ta ali oni vojni zločincev se naveliča življenja pod tujimi imeni ali pod okriljem ilegalne organizacije in se prostovoljno javi oblastem, kakor je storil Grum. Najprej pa ponarejen potni list ali druge dokumente proda. Kupcev je zmeraj na pretek. Zahodnonemška vlada je skušala odpraviti to zlo tako, da je zagotovila pod tujim imenom živečim vojnim zločincem, da se jim ne bo zgodilo nič hudega, če se prostovoljno javijo.

niša. Pred seboj je imela bližnjico 4000 km dolgo pot čez Atlantski ocean. Ko je bila dva dni pozneje že blizu 1500 km od ameriške obale se je vihar spremenil v strašni orkan. Na ladji je bilo 64 potnikov in 60 moč posadke. Valovi so jo premetavali tako, da so potniki v strahu pričakovali, kdaj se bo potopila. Vsi so morali ostati v kabinah, da jih ne bi valovi odplavili, ker so pljuskali čez krov.

Kmalu po polnoči je pod krovom zahreščalo. Preden so mogli ugotoviti, kaj se je zgodilo, je krmar s kapitanskega mostiča sporočil, da krmilo ne deluje. Kontrola je pokazala, da je velika krmilna plošča zlomljena. Nad 18 ton težki železni del je svisel na verigi. Vanj so butali valovi, da je udarjal ob bok ladje. Bila je nevarnost, da bi jo prebil. Kmalu je popustila še zadnja veriga in krmilo je izginilo iz morskih valovih.

Radiotelegrafist je oddal signale, da je ladja v nevarnosti. Kapitan Olav Björnstad se je dobro zavedal nevarnosti. Ni mu kazalo drugače, kakor krmariti ladjo z obema vijakoma. Če se je obračal hitreje desni vijak, je potiskal ladjo na levo, in nasprotno. Tako je morala ladja venomer manevrirati, za kar so bili potrebni silni napor posadke. Napravila je 14.000 strojnih manevrov.

Ko se je vihar naposled polegel, je imela ladja za seboj že dve tretjini poti. Tedaj ji je prihitel na pomoč angleški vlačilec »Turmoil«, ki je pomagal reševati tudi ladjo »Flying Enterprise«. Posadka ogrožene ladje pa se je bila že tako dobro privadila manevriranju, da je kapitan pomagal angleškega vlačilca odkloniti.

Ko so kapitanu Björnstadu po prihodu v Oslo izročili najvišje odklikovanje za rešitev ladje, je rekel: »Brez krmila smo prevozili Atlantski ocean po zaslugi mornarjev, predvsem strojnikov. Njim gre zahvala in priznanje.«

Toda zaželena uspeha ni dosegla. Vsak vojni zločinec se namreč boji, da ga ne bi izročili oblastem njegove domovine, kjer ga čaka zaslužena kazen. Prej ali slej bodo morale evropske države to pereče vprašanje urediti sporazumno.

ŠPANSKI PONOS

Neki švicarski častnik je ondan zabeležil naslednje zgodbe. V nekem baru v Barceloni je sedel angleški turist in poslušal kitarista. Ko je le-ta nehal igrati, je Anglež ostal, stopil k njemu in mu stisnil v roko bankovec. Tedaj je španec ozrožil, zmečkal bankovec in ga zalučal Angležu v obraz. Anglež ga je osuplo pogledal, potem pa je brž začel iskati po žepih večji bankovec. Pri tem je mrmral: »Premalo? Kaj pa naj vam še dam?«

»Gibraltar!« je odgovoril španec ponosno.

SVINJSKA NESPEČNOST

Nekemu farmarju v Connecticutu v ZDA je poginilo v nekaj dneh več plemenskih svinj. Obrnil se je na inštitut za kmetijstvo s prošnjo, naj mu pojasni vzroke. Inštitut ga je pozval, naj pokle nekaj prsti iz svinjaka, kjer so svinje poginile. Kmalu je dobil tale odgovor:

»Ker so tla v svinjaku ilovnata, so se nabrale svinjam na repih kepe, ki so bile tako težke, da so vleklo njihovo kožo nazaj in svinje niso več mogle zatisniti oči. Zato so najbrž poginile za nespečnostjo.«

»Ne gre več, gledalščice moramo zapreti.«

»Gospod ravnatelj, saj je vendar bilo na predstavi 14 ljudi.«

»Kaj bi teh 14 ljudi, ko pa sem razdelil 200 brezplačnih vstopnic.«

MALI LEKSIKON

Vprašanja:

Kdaj je nastala ideja kozmopolitizma?

Kolikovo bakrene rude je na svetu?

Kaj vse mečemo na mestna smetišča?

Katera žival ima dvojne trepalnice?

Kdo je bil tvorec etnologije?

Odgovori:

Ideja kozmopolitizma je nastala v Grčiji v 5. stoletju pred našim štetjem, ko je bilo še v veljavi suženjevanje. Takratna demokracija je doživela popoln razcvet, pa tudi razredni boj se je že zelo zaostril. Posledica ostrega razrednega boja in dokaj poroštih vojn je bila, da so mnogi ljudje obubožali in postali nezadovoljni z družbenim redom. Njihovo nezadovoljstvo se je pokazalo med drugim tudi v nazorih nekaterih sofistov, n. pr. Hipijaza iz Elis. Sofisti so kritizirali razlike med ljudmi po poreklu, tam stranu ljudje, in poučevali, da so vsi ljudje po naravi enaki in enakopravni ne glede na to, v kateri državi žive. Kozmopolitične nazore, ki sta jih pozneje še bolj razvila Antisten in Diogen iz Sinope, so zlasti podrobno obdelali stoiki, ki so idejo o naravni enakosti ljudi ne glede na narodnost in socialni položaj prenesli tudi na sužnje.

Po statističnih podatkih znašajo svetovne rezerve bakrene rude približno 3.800.000.000 ton. Če računamo, da je v bakreni rudi povprečno 2,9% bakra, bi bilo na svetu še kakih 60 milijonov ton čistega bakra. Industrija pa potrebuje zdaj toliko bakra, da bodo te zaloge že do konca našega stoletja izčrpane. Zato ni čudno, da se znanost polagoma usmerja na poskuse, ki bi omogočili pridobivanje bakra iz morske vode. V toni morske vode je namreč kakih 5 gr bakra.

Z odkritjem urana sta povzeli imeni dveh kemikov: uranega, ki je napovedal ta element, in drugega, ki ga je odkril.

Martin Nemški kemik Heinrich Martin Klapproth je leta 1789 proučeval neko rudnino in izločil iz nje oksid nekega novega elementa. Menil pa je, da je izoliral čisti element, ki ga je nazval uran na čast novo odkritega planeta isloga imena. Šele leta 1841 je francoski kemik Eugen Melchior Pelletot ugotovil, da je šlo za oksid urana. Ta kemik je s segrevanjem uranovega klorida s kalijem dobil čisti uran. Nemški leksikonik seveda pripisuje odkritje urana Klapprothu.

V velikih mestih pride na smetišča po 1 kg odpadkov na prebivalca mesečno. V Beogradu gre torej na smetišča kakih 500.000 kg odpadkov mesečno ali 6 milijonov letno. Statistiki so izračunali, da bi lahko iz teh odpadkov s prebiranjem izločili 10% uporabnih, in sicer 150 ton papirja, 120 ton raznih kovin, 90 ton masla, 60 ton črnca, 60 ton stekla in porcelana, 60 ton usnjenih odpadkov in 130 ton stare gume.

Velblod ima dvojne veke. Spodnja je zelo nežna in prozorna. Dvojne veke varujejo velblodu oči pred puščavskim peskom.

Ko je med dediči Makabeja nastal razdor, so poklicali vojskovođe Pompeja, da bi napravil red. Pompej je prišel leta 63 pred našim štetjem z vojsko in priključil Palestino rimskemu cesarstvu. Postil pa je tam kralja iz vladarske hiše Makabejev. Takrat so Zidje dejansko že izgubili samostojnost, toda pravi in po polni polom so doživeli po uporništvu leta 66. po našem štetju. Rim je poslal v Palestino vojskovođe Vespazijana in ko je leta 68. zasledil prestop, je njegov sin Tit, ki je začel bolj preči upornim Zidom, le-te porazil. Ko so se umaknili v svoje zadnje oporišče Jeruzalem, je mesto napadel ga leta 70. v Jurisu zavzel in požgal skupaj s slovečim svetiliščem. Rimski vojščaki so mnogo Zidov pobili, ostale pa je Rim razdelil po svojem cesarstvu, kjer jih je bilo takrat kakih 4.500.000. Do ustanovitve države Izrael po drugi svetovni vojni Zidje niso imeli samostojne države.

NAŠA MOSTVA NA GOSTOVANJU V TUJINI

OD 9.—17. JANUARJA NA BLEDU IN JESENICAH

V desetih dneh - 27 tekem

Dinamo, Spartak, Crvena zvezda, Odred in Metalac neporaženi

Za nas v Jugoslaviji je bila nogometna sezona v glavnem zaključena konec decembra, ne pa tudi za vodilne klube I. zvezne lige. Le-ti so nam daljevali z igranjem. Tokrat v tujini, na drugih celinah, v toplejših krajih. Medtem ko naši navijači in ljubitelji nogometa počivajo od razburjenja, ki so ga doživeli na prvenstvenih borbah, ko jih zbeba na jadranskem morju, pa se naši nogometaši spore v Egiptu, Alžiru, na Maltil ali v Južni Ameriki...

TRIINDVAJSET ZMAG IN STIRJE PORAZI

V desetih dneh, od 25. decembra do 3. januarja, so naši klubi Hajduk, Spartak, Crvena zvezda, Dinamo, Vojvodina, Partizan, Odred in Metalac (Zagreb) odigrali 27 tekem - 23-krat zmagali, štiri tekme pa izgubili. Naši nogometaši so dosegli 115 golov, prejeli pa 29.

Največ tekem so odigrali Crvena zvezda, Spartak in Hajduk - po pet. Izmed teh petnajstih tekem so jih 13 dobili, je Hajduk je dve izgubil. Tabularni pregled vseh dosedanjih tekem bi bil takšen:

27	23	0	4	115:29
----	----	---	---	--------

PARTIZAN ČAKAJO NAJHUIJSE BORBE

Toda turneje še niso zaključene. Nekateri klubi so še vedno pogajajo in najbrž bo še nekaj moštov Zvezne lige odpotovalo v tujino. Do konca turneje bodo odigrali še okrog 40 tekem.

Izmed vseh moštov čaka Partizan najtežja naloga. V Južni Ameriki se bo pomeril z najboljšimi odložitimi klubi. To so vsakakor najhujši nasprotniki. Odlična igra Partizana proti Colo Colo vzbuja upanje, da bo Partizan, ki je v odlični formi, dobro predstavljal naš nogomet in dosegel boljše rezultate kot druga naša moštva, ki so gostovala v Južni Ameriki.

Saj se tudi morajo potiti, čeprav o posameznih nasprotnikih, s katerimi igrajo, in o nekaterih mestih, v katerih nastopajo, nisimo doslej še nič slišali. Vsakakor takšne turneje zahtevajo hudo naporo. Zelim, da bi to ne vplivalo negativno na prvenstvo, zlasti pa ne na kvalifikacijske tekme za svetovno prvenstvo.

Francoski košarkarji ne smejo več v Bruselj

Pariz. - Mednarodna košarkarska tekma med Francijo in Belgijo, ki so Francozi izgubili z 56:64 v Bruslju, je imela buren epilog. Francozi so se pritožili, da so se občinstvo in belgijski reprezentanti je obnašali tako nešportno, da je prišlo do izredov. Beugnot, najvišji v reprezentanci Francije, je bil pod tekmami tako uničen, da je dejal, da bo prenehal igrati košarko. Francoski novinari pa so pisali, da je treba v Bruslju dvakrat položiti nasprotnika, če se hoče zmagati.

Francoska zvezda je zahtevala od belgijske komisije za izgrede. Ker pa so Belgijci svo krivdo pripisovali sodnikom, za katere pravijo nekateri, da so sodili pod pritiskom, so Francozi sklenili povedati vsem svojim košarkarskim klubom gostovanje v Belgiji. Zanimivo je, da je vija prepoved le za glavno mesto Bruselj.

»Ljudska pravica-Borba« prinaša vesti iz vseh krajev sveta, obravnava domače dogodke iz vseh področij

Tomašević je odlični strelec Crvene zvezde

ŠAH

Partizanov uspeh na Dunaju

Na pragu novega leta so na Dunaju slovesno izročili Partizanu prehodni pokal »Wiener Kuriera« kot nagrado za zmago na moštvenem turnirju »Mitropa Cup«. Končni vrstni red je naslednji: 1. Partizan (Beograd) 16 točk, 2. Hitzing (Dunaj) 13, 3. Zürichsko šahovsko društvo 11,5, 4. Münchensko šahovsko društvo 9,5, 5. Salzburško šahovsko društvo 5,5, 6. šahovsko društvo Antwerpen 4,5 točke.

Partizan je nastopil v tej-le postavi: dr. Trifunović, Milč, Djurašević, Božić in Trajković. Naši šahisti so proti Antwerpen in Salzburgu dosegli rezultat 4:0, proti Zürichu 3:1, proti Hitzingu 2,5:1,5 in proti Münchenski šahisti bi lahko zeli zmago, vendar je bil ta dvoboj v zadnjem petem krogu, ko je bil končni uspeh še popolnoma gotov.

V moštvu Partizana so se vsi odlikovali z izvrstno igro. Nekdanji državni prvak dr. Trifunović je med drugimi na prvi deski premagal tudi znanega švicarskega mednarodnega šahovskega mojstra Christofela. Cotudi je Partizan nastopil brez Gil-

goriča, Andriča in Karaklajiča, je njegovo moštvo potrdilo svojo vrednost. Partizan bi, če bi nastopil v popolni postavi, lahko premagal tudi mnoge druge reprezentance.

30 SIMULTANK

Med veleturnirjem kandidatoev v Švic so kandidati, njihovi sekundanti in opovalci odigrali v raznih krajih Švice 30 simultank. Rekord je odnesel znan rekorder v slepi igri Koltanovsky, ki je igral poleg dveh navadnih simultank tudi štiri slepe na skupo 32 deskah in dosegel 15 zmag, 15 remijev in dva poraza. Takoj za njim je naš veleturnir dr. Trifunović s štirimi simultankami proti 140 nasprotnikom z izidom: 188 zmag, 34 remijev in 2 poraza. Foti simultanke sta odigrala Flor in Pachman, po dve Keres, Lilienthal in Florian, po eno pa Tajmanov, Bronstein, Boderesky, Toluš, Kotov, Smislov in Reshevsky.

SAHOVSKI GENIJ ALJEHIN

Nedavno je izšla izpod peresa znanega šahovskega publicista Hansa Müllerja na Dunaju zajetna knjiga o pokojnem šahovskem umetniku Aljehinu. Le-ta je bil najden mrtve 24. marca 1946 v sobi lisbonskega hotela »Extoril«, kjer je stanoval potem, ko je moral zapustiti Francijo. Portugalski listi so tedaj objavili, da se je Aljehin pri jedi zadavil s koščkom mesa. To okolnost so porabili, ker so hoteli zagotoviti svetovnemu prvaku časten pogreb, katerega pa kot dozdevni samomorilec sicer ne bi bil deležen. Poznejša raziskavanja so ugotovila, da je Aljehin živel v skrajni bedi in zato segel po uspalnem sredstvu, ki mu je skrajšalo njegovo mučno življenje v izgnanstvu. Ker ni imel svojcev so njegovo truplo upepelili in šele tri tedne po smrti žaro z njegovim pepelom dali v grobnico lisbonskega šahista Manuela Estevesa. Knjiga Hansa Müllerja bo gotovo vzbudila med šahisti živo zanimanje.

TURNIR V JAJCU

Prvi šahovski turnir na osvobojenem ozemlju je bil februarja in marca 1945 v Jajcu. Na turnirju, ki je imel 14 udeležencev, je zmagal inž. Vidmar mlajši z 12,5 točkami pred inž. Sikoškom 12. Djordjevičem in drugim. V odločilni partiji je inž. Vidmar premagal inž. Sikoška.

Nova Dinamova zmaga

Orleans Ville, 4. jan. - Dinamo je včeraj nastopil v Orleans Villeju proti mestni reprezentanci. Zagrebški »plavci« so dosegli visoko zmago - 8:0 (4:0). Dinamo je na včerajšnji tekmi zelo brez zaigral. Golje so dosegli Cir, manušić in Čukovski II po 2, Crnko, Mantula, Čonč in Lipuš; novič po 1. Giedalcev je bilo 10,000. F. Wöfel

KRATKE NOVICE Z BELIH POLJ

Učitelji in profesorji telesne vzgoje so začeli 2. januarja smučarski tečaj v Kranjski gori; več dijakov novomeških šol, katerim je TVD Partizan preskrbel popolnoma novo smučarsko opremo, pa bo odšlo na tečaj, ki bo v drugi polovici januarja na Pohorju. Pripravljajo pa tudi smučarski tečaj, ki bo letos pri Gospodinski Gornjancih, morda pa tudi na Dobenu.

Če bodo snežne razmere ugodne, bo mogoče urediti tudi zimski kolodarski smučarski prireditelj, za katero so med drugimi: krožne tekme v smučarskih tekih - zadnje nedelje januarja v Novem Mestu; v alpkih disciplinah se bodo dolejnjski smučarji pomerili 14. februarja na Gornjancih, 21. februarja bo tradicionalni »Gornjanski veselaio« itd.

Brez manjših prireditev seveda tudi ne bo smučarska skakalnica pod Rokom blizu Smihola, na starih smučarskih na Marofu nad Novim mestom pa je živo že odkar je sneg.

V soboto, 9. januarja zvečer bo priredil smučarski klub Bled nočne skakalne tekme na 35 m skakalnici. Nastopili bodo vsi tekmovalci, domači in tuji, ki bodo sodelovali na Gorenjskem smučarskem tednu.

Bivši državni prvakinji v smučarskih tekih, Nada Birko in Tončka Jakopič letos ne bosta tekmovali. Prva se je poročila in živi v Mrkolpu (Gorski Kotar), ima že pet mesecev starega sina. Prav v enakem položaju je tudi Tončka Jakopič.

Hrvatski tekmovalki Blaženka Vodenlič in Zdenka Murli sta z Ivica Safarjevo odpotovali na XVI. svetovno prvenstvo v Gründenwald. To bo prvi nastop hrvatskih tekmovalk v tujini.

V Podkorčju je bil 10-dnevni republiški trening tekačev iz Hrvatske. Trening sta vodila Zdravko Ceraj in Ivica Safar. Minulo nedeljo so tečajniki tekmovali. Med člani, ki so morali preteči 12 km, je

Novi poizkusi na Himalaji

Kalkuta, 4. jan. Švicarski planinci se bodo letos skušali vpenjati na najvišji vrh sveta, Mount Everest. Švicarji nameravajo vzeti s seboj vodilca Tensinga, ki se je lani konec maja skupaj z avstralskim planincem Hillaryjem, članom britanske odprave pod vodstvom polkovnika Hunta, vzel na »vrh sveta« Prihod Švicarjev v Katmandu, od koder se bodo začeli vzpenjati na najvišjo goro sveta, pričakujejo v marcu.

Ameriški planinci iz Kalifornije in neki francoski alpinistični klub se bodo skušali povzpeti na 8470 m visoko goro Makalu. Japonski planinci bodo letos znova skušali osvojiti 8125 m visok vrh Mansalu, Argentinci pa bodo skušali povzpeti se na 8167 m visoko goro Dauldžiri.

„II. gorenjska olimpiada“

Na Gorenjskem je včeraj spet snežilo, kar so prireditelji »Gorenjske olimpiade« tople pozdravili. Kajti samo nekaj dni nas še loči od te pomembne prireditve, ki bo gotovo ena letošnjih največjih.

Na smučiščih Jesenic, Crnega vrha, Ročce in Bleda bodo v dneh od 9. do 17. jan. odločile borbe za letošnje prvake Gorenjske smučarske podzve. Na teh smučarskih množičnih prireditvah bodo nastopili pionirji iz gorenjskih osnovnih šol, razen njih pa tudi mladinci in mladinke, ki naj v bližnji prihodnosti zamenjajo naše najbolje smučarje tekače, skakače in alpske vozače. Udeležba naših najkvalitetnejših tekmovalcev je zagotovljena. Tekadi bodo do same prireditve nadaljevali s treningom na Pokljuki, alpski vozači pa na Crnem vrhu. Nekaj naših najboljših skakačev je sicer odšlo na tekme v tujino, vendar se bodo odločile prireditve vrtili in bodo na »olimpiadi« nastopili. Iz tujine so se dočeli pripravili Koroška, Avstrija in Francija. Organizatorji z gotovostjo računajo tudi na udeležbo nekaterih drugih povabljenih držav.

Na sporedu bodo vse smučarske discipline, razen teh pa bodo tudi tekme v hokeju na ledu in sicer na Jesenicah in prvokrat po letu 1935 tudi na Bledu, seveda v kolikor bo Blejsko jezero zamrznilo. Svojo udeležbo so prijavila v glavnem jugoslovanska moštva, razen teh pa bosta sodelovali dve moštvi iz Avstrije.

Nastopali pa bodo tudi umetni drsalci. Če bo Blejsko jezero zamrznilo, bo na sporedu tudi hitrostno drsanje in kegljanje na ledu.

Pokroviteljstvo nad to prireditvijo so prevzeli delovni kolektivi Gorenjske. Za posamezne discipline je razpisanih kakih 60 pokalov in nad 100 praktičnih daril. Vodstvo prireditve je te dni izdalo okusno opravljen prospekt, v katerem je točen program. Razen tega pa so v besedi in podobi prikazani vsi smučarski tereni Gorenjske.

Menimo, da bo letošnje gorenjsko smučarsko prvenstvo prav gotovo eno izmed največjih in najbolje organiziranih smučarskih prireditev poleg državnega prvenstva in »Planšk-ga tedna«.

Stuttgart, 4. jan. Sportni tisk 18 evropskih držav Amerike in Azije je objavil konec leta 1953 lestvico petih najzaslužnejših športnikov na svetu. Največ točk je dobil italijanski kolesar Fausto Coppi, in sicer 45, za njim pa so se razvrstili Zatopek (ČSR), 36, Matthews (Anglija) 15, Hillary in Tensing (Nova Zelandija in Nepal) 14. Puskas (Madžarska) 14, Gordien (ZDA) in Litujev (SZ) 13, Marciano (ZDA) 11, Peters (Anglija), Held (ZDA) 10, Pirie (Anglija), Davis in O'Brien (ZDA), Ascari (Italija), Haas (Nemčija), Ruchl (Avstrija) 10.

Zagrebaški »Narodni sport« je objavil teletvistično najboljše športnikov: Held, Coppi, Zatopek, Puskas, Marciano.

NAMIZNI TENIS

Naše moštvo na mednarodnem prvenstvu Francije

Beograd, 4. jan. - Na mednarodnem namiznotenjskem prvenstvu Francije, ki bo v Parizu od 10. do 13. januarja, se sodelovala tudi ekipa jugoslovanskih namiznotenjskih igralcev z državnim prvkom Vilimom Harangozom na čelu. Prireditelj je uvrstil Harangoza za drugega nosilca skupine - takoj za večkratnim svetovnim prvkom Bergmanom (Anglija). Nosilci skupin bodo: Bergman, Flisberg (Švedska), Hagenuer (Francija), Leach (Anglija), Simmons (Anglija), Rothoff (Francija), Reuter (Romanija) in Harangozo.

Razen Harangoza bodo v Parizu nastopili tudi Gabrič, Vogrinec in Barlovič.

NAJBOLJŠI IN NAJZASLUŽNEJŠI ŠPORTNIKI 1953

Stuttgart, 4. jan. Sportni tisk 18 evropskih držav Amerike in Azije je objavil konec leta 1953 lestvico petih najzaslužnejših športnikov na svetu. Največ točk je dobil italijanski kolesar Fausto Coppi, in sicer 45, za njim pa so se razvrstili Zatopek (ČSR), 36, Matthews (Anglija) 15, Hillary in Tensing (Nova Zelandija in Nepal) 14. Puskas (Madžarska) 14, Gordien (ZDA) in Litujev (SZ) 13, Marciano (ZDA) 11, Peters (Anglija), Held (ZDA) 10, Pirie (Anglija), Davis in O'Brien (ZDA), Ascari (Italija), Haas (Nemčija), Ruchl (Avstrija) 10.

Zagrebaški »Narodni sport« je objavil teletvistično najboljše športnikov: Held, Coppi, Zatopek, Puskas, Marciano.

Stuttgart, 4. jan. Sportni tisk 18 evropskih držav Amerike in Azije je objavil konec leta 1953 lestvico petih najzaslužnejših športnikov na svetu. Največ točk je dobil italijanski kolesar Fausto Coppi, in sicer 45, za njim pa so se razvrstili Zatopek (ČSR), 36, Matthews (Anglija) 15, Hillary in Tensing (Nova Zelandija in Nepal) 14. Puskas (Madžarska) 14, Gordien (ZDA) in Litujev (SZ) 13, Marciano (ZDA) 11, Peters (Anglija), Held (ZDA) 10, Pirie (Anglija), Davis in O'Brien (ZDA), Ascari (Italija), Haas (Nemčija), Ruchl (Avstrija) 10.

Zagrebaški »Narodni sport« je objavil teletvistično najboljše športnikov: Held, Coppi, Zatopek, Puskas, Marciano.

Vi ste na vrsti, da zadenete veliko premijo 800.000 dinarjev tombole ZVEZE GLUHIH

Novi načrt nudi velike možnosti za dobiček 30 MILIJONOV DIN - 88.300 DOBITKOV IN PREMIJ!

TOMBOLSKIE TABLICE LAHKO KUPITE PRI VSEH PRODAJALCIH JUGOSLOVANSKE LOTERJE IN ORGANIZACIJAH ZVEZE GLUHIH!

CENA TABLICI JE 50 DINARJEVI!

ZREBANJE BO DNE 10. JANUARJA 1954 V SARAJEVU

»BAČKA« - predelovalnica sadja in povrtin KULA

Gostinskim in trgovskim podjetjem ter vojnim poštam nudimo prvovrstno izbiro prehrabrenih predmetov:

ajvar v lončkih in konservah, papriko v olju, pakirano v lončkih, kisle kumare v lončkih, kisle paprike v sodih, kislil zeleni paradiznik v sodih, kislilo zelje, ribano in v glavah.

Interesenti naj se javijo na gornji naslov ali na tel. 4.

Okrajno industrijsko podjetje »GOLIJA« Ivanjica

proizvaja vse vrste lesnih izdelkov: deske, tramove, telefonske in daljnovidne drogeve, železniške prage, doge za sode in oglje; vse vrste mizarskih izdelkov: sobno, gradbeno in pohištvno opremo.

V zalogi imamo: celulozni les in les za kurjavo.

CENE NAŠIH ODLIČNIH PROIZVODOV SO NAJUGODNEJŠE

SOJIM CENJENIM ODJEMALCEM ŽELIMO USPEŠNO NOVO LETO 1954!

OKRAJNO INDUSTRIJSKO PODJETJE »GOLIJA« IVANJICA, telefon 2.

KAKO MATIJA SKANDER

Damjan Podgornik NI UMRL

TI? Oporoko? Le kaj zapuščaš, gnida uradniška! pomisli Damjan in ker čaka, kaj še bo, reče na glas: »Ničesar nimam.«

»Vsak človek ima kaj. Imaš obleke, opravo...«

»Naj vzame kdor hoče, če noče Marjana.«

Marjana smrkne in zahtli.

»Obleke in oprava bodo seveda ostale Marjani,« nadaljuje uradnik. »Tému ne bo nihče nasprotoval. Imaš pa tudi... pravzaprav imaš in nimaš, kakor se vzame... imaš, recimo, dvosobno stanovanje...«

Kakor blisk prešine Damjana spoznanje: Za tem gromom tiči zajec! In v naslednjem hipu mu postane docela jasno: Stanovanje, seveda! Zato se plazijo naokoli, zato šepetajo in hodijo po prstih! Da, njegovo stanovanje prodajajo! Zato so poslali zdaj v boj tega uradnika. Najbrž mislijo, da se na stanovanjske skrivnosti in nanj tako dobro spozna, da ga bo zlahka opetnajstli. - Zdaj jih ima!

Kri spet živahno zapolje po prespanem, spočitem sprevodnikovem telesu, utrinja se mu domislek na domislek in v hipu skuje hudomušen načrt. Spremeni se v hudo bolnega in zaigra umirajočega, upokojenega sprevodnika Damjana Podgornika. Globoko zavzdihne, zdrsrne ob blazini in se s težavo zlekne. Nato bolj dahne kakor reče:

»Stanovanje ni moje.«

»Ali pa je,« pravi uradnik, »kakor se vzame.«

»Če ni tvoje in moje, čigavo pa je?« doda uradniku v pomoč Marjana.

»Nekomu ga moraš zapustiti, Damjan, samo na poseben način. Sicer bodo postavili Marjano na cesto ali jo stisnili v njeno kamro, v stanovanje pa vselili navsezadnje celo oficirja...« ga pregovarja z milim glasom Konrad.

»Strigalca uradniška! si misli Damjan, in trpeče vpraša: »Zakaj? Kam bodo pa mene stisnili? Tudi v Marjanino kamro?«

»Ljubi bog!« vzdihne in zahtli Marjana.

»Ne razumeš,« poseže vmes uradnik. »Pogovarjamo se za primer, če bi tako rekoč namagloma in prerano umrl.«

»Kaj naj storim, če umrem?« povpraša sprevodnik žalostno.

»Ne tedaj, zdaj moraš nekaj ukreniti, zdaj, dokler si še živ! Ali ne razumeš!« mu dopoveduje s pobožno sklonjeno glavo uradnik in obenem z usmiljenim polnim pogledom namiguje Marjani, češ kako slab in že zmešan je ubogi Damjan.

»Se kako razumem!« si misli sprevodnik in ju poslej samo poslušaj, kako ga pregovarjata in prepričujeta, naj samo dovoli, in v sosedno sobo se bo vselila oseba, ki jo pozna, ji zaupa in mu bo poslednje dni življenja v pomoč ter sploh v uteho. Vselitev brez dovoljenja Stanovanjskega urada stane tri ali štiri tisočake globe, kar je sicer neznatna malenkost, toda tudi tega ne bo treba plačati njemu, Damjanu, marveč bo plačala oseba, ki ji bo dovolil vselitev.

Damjan se dela onemoglega in za dobre nauke dovezetnega. Ko pa se bliža polnoč, popusti, češ saj res, čemu bi bila Marjana še po njegovi smrti zaradi njega nesrečna.

Toda kdo naj se vseli?

Kdo?

Vprašanje ostane nerešeno, kajti uradnik in Marjana sta dovolj modra, da se zadovoljita tako rekoč s cono A in o pravem času odnehata.

Po njunem odhodu je malce pretresen tudi Damjan. Ne more se namreč iznebiti misli na očiten Marjanin namen: šla je po pomoč k uradniku, pripravljena ga je sprejeti k sebi na stanovanje ter po njegovi smrti z njim živeti.

In sprevodnika Damjana Podgornika postane groza spričo misli, da bi bilo vse to res, če bi res ležal na smrtni postelji in umiral.

4

Kakor se zgodi včasih v gospodarstvu, da namreč količina dá kakovost, tako se dogaja tudi po dolgih letih življenja v raznih zakonskih in nezakonskih oblikah skupnih gospodinjstev: nabira se in nabira, in nato zavoljo nepomembne besede ali zgolj neumestne opazke vse hkrati prekipi. Najprej se je kvantiteta Marjanine skrbi za sprevodnika in ljubezni do njega spremenila v kvaliteto - v sebično skrb zase in v sovraštvo do njega. Zdaj pa se količina Damjanovih norčij in njegovega površnega odnosa do Marjaninih tihih želja spreverča v kakovost - v globoko prizadete, nikomur več potrebne živega mrtveca z dvosobnim stanovanjem.

Sprevodnik Damjan bi si ne bil nikoli mislil, da ga bodo kdaj užalili v dno njegovega samoljubnega srca in še manj, da bodo v ta namen izbrali najhujši trenutek v njegovem - in bržkone sploh v človeškem življenju - namreč povzavljanje od sveta ali umiranje. Sto hudic! Če bi res bil pred koncem ter bi sklenil s tem svetom obračunati, tale grobija z uradnikom Konradom in Marjano bi ga spet obudila v življenje in napel bi vse sile, da bi jima jo še pred smrtjo zagodel.

DANES IN JUTRI

VAŽNI NASLOVI V LJUBLJANI

Uredništvo »Ljudske pravice-Borbe«, nočni urednik Ima telefonsko št. 23-261

Reševalna postaja, Zaiska 25, tel. 22-444

Porodnišnica, Slajmerjeva 3, tel. 20-213

Otroška klinika, Ulica Stare pravde 4, tel. 20-975

Dežurna lekarna, Prešernov trg št. 5, tel. 20-118

Zavod za socialno zavarovanje Miklošičeva 30, tel. 23-661-663

Zdravstvena dežurna služba, Miklošičeva 29, tel. 23-681

DOZ, Miklošičeva 19, tel. 21-776

Notranje uprava, Prešernova ul., tel. 21-100 in 21-200

Gasilska milica, Krekov trg, tel. 23-565

Dežurni tajništva za notranje zadeve Ljubljana-mesto, telefoni 21-100, 21-200, 21-600, 21-700

Dežurni za prometne nesreče, tel. 20-663

Putnik, Titova 2/L, tel. 20-472

Elektrarna, Magistrat, tel. 23-121

Pilarna, Resljeva 23, tel. 20-553

Vodovod, Krekov trg 10, tel. 20-554

Železniška postaja, Trg OF, tel. 20-468

Avtobusna postaja, Masarykova, tel. 23-663

Jug. aerotransport JAT, Miklošičeva 12, tel. 20-845

Hotel »Unions«, Miklošičeva 1, tel. 20-370

Mestni avtotaksi, Slomškova 6, tel. 21-578

Mestna hranilnica Ljubljana, Copova ulica 3 — Telefonska centrala 22-136 in 23-383, direktor 21-854

Veleblagovnica NA-MA, Ljubljana: uprava — sekretariat, 22-563 komercialni oddelek, 22-571 računovodstvo, 23-059 centralno skladišče, 22-556 pošlov, pri »Pošti«, 21-028 posl. pri »Promostovju«, 22-551 posl. »Pohštvo«, 20-496

Trg. podj. »Unjes«, Ljubljana, Wolfova 1/II, direktor, 20-042 komerc. 22-954 Grosistični oddelek za usnje, Trubarjeva 41, 22-281

Detaljna poslovavnica za usnje »Unjes«, Trubarjeva 41, tel. 22-281

Detaljna poslovavnica za usnje »Koža«, Trubarjeva 16, 23-058 Grosistični oddelek za obutev, Gradšišče 10, 20-517

Trg. podjetje »Volna«, Ljubljana, tel. 22-562

Prodajalna »Volna«, Ljubljana, Nazorjeva 3, tel. 20-883

Prodajalna »Korotana«, Ljubljana, Celovška 71, tel. 22-693

Slovenija — Impex, trg. agencija za izvoz in uvoz — Beethovnova 14/L, tel. 23-915

Galanterija, trg. grosistično podjetje, Ljubljana: direktor, 23-273 komercialni, 23-271 skladišče, 23-275 računovodstvo, 23-278

Agrotehnika — export-import, Ljubljana, tel. 20-143 direktor, 21-446

oddelek za uvoz in prodajo, 21-778, 20-547

oddelek za les, 21-053, 23-048, 20-377

oddelek za šivino, 20-365

oddelek za tehnično službo, 20-143 (int. 19)

oddelek za posredovanje in kmetijske pridelke, 21-820

odl. za servisno službo, 21-308

trgovina, Gosposvetska c. 3, tel. 21-659

Mestno prevožno podjetje »Meprom«: uprava — mehanične delavnice, karoserijska delavnica, tapetniška delavnica, ličarska delavnica, vulkanizerska delavnica — tel. 21-397

Prometna pisarna — Prevozi, Garaba — tel. 20-623

Speditija — Ljubljana, podjetje za tuzemske in mednarodne transporte, uprava Titova 23, tel. 21-392

direktor, tel. 20-051

kosovna odprava Metelkova št. 4, tel. 21-719

avtodisponenca, tel. 21-690

avtogaraža, Središka 1, 23-290

DRSALISČE SSD ZELEZNICAR

Agilno SSD Zelezničar je obogatilo Ljubljano z novo drsalno ploščo, ki bo prav dobrodošla vsem Bežigrajem in Šiškarjem ter vsem delovnim kolektivom v tem okolju. Otvoritve bo danes, v torek. Drsalcem na razpolago topla gorderoba in čaj. — Vstopnina je propagandna.

PREDAVANJA

Priradoslovno društvo priredi v torek 5. januarja ob 20. uri poljudno predavanje akademika dr. inž. Antona Kuhlja: Ob 50-letnici letalstva. Predavanje bo v predavalnici Priradoslovne fakultete na Univerzi, vhod iz Gosposke ulice. Vabljeni.

Prof. Debré iz Pariza, svetovno znani strokovnjak iz otroškega zdravstva, predava v Četrtek, 7. jan., ob 11.30 v predavalnici Interne klinike MVS o temi: Borba proti tuberkulozi v otroški dobi. Vabimo vse zdravnike in študente medicine, da se predavanja znamenitega gosta udeležijo v čim večjem številu.

KONCERTI

Na IV. izrednem koncertu Slovenske filharmonije, ki bo v sredo, 6. t. m., bo E. Kendall-Taylor izvajal Prokofjeva Koncert za klavir in orkester št. 3. Na sporedu še Beethovnova II. simfonija in Kelemenov Preludij, arija in finale. Koncert bo vodil Samo Hubad. Vstopnice od 60 do 200 din. Abonenti imajo popust 20 in 40 din na kupon I in II.

GLEDALIŠČA

DRAMA — LJUBLJANA

Torek, 5. jan.: Zaprti.

Sreda, 6. jan. ob 20: Hochwälder: Javni tožilec. Abonma red E.

Četrtek, 7. jan. ob 19:30: Hochwälder: Javni tožilec. Abonma red C.

Petek, 8. jan. ob 15:30: Torkar: Pravljica o smehu. Abonma red Petek, popoldanski.

Sobota, 9. jan. ob 20: Salacrou: Tak kakor vsi. Abonma red K.

OPERA

Torek, 5. jan. ob 19:30: Rossini: Seviljski brivec. Abonma red B.

Sreda, 6. jan. ob 19:30: Verdi: Traviata. Abonma red G.

Četrtek, 7. jan. ob 19:30: Rossini: Seviljski brivec. Abonma red A.

Petek, 8. jan. ob 19:30: Puccini: Madame Butterfly. Zaključna predstava za ZSJ.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaža

Torek, 5. jan. ob 20: Umetniško pripovedovanje Cankarjevih del. — Cankarjeva dela pripoveduje Jože Tiran, harto igra Pavla Uršičeva. Izven.

Sreda, 6. jan. ob 20: Vilharjeve šaolige — Večer v čitalnici. Izven.

Četrtek, 7. jan. ob 20: J. B. Priestley, Cas in Conwayev. (Vloga Alana igra Polde Dežman.) — Red Četrtek. Vstopnice so tudi v prodaji.

Petek, 8. jan. ob 20: J. B. Priestley, Cas in Conwayev. (Vloga Alana igra Saša Miklavc.) Red Petek. Vstopnice so tudi v prodaji.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Mestni dom, Ljubljana

Četrtek, 7. januarja, ob 16: Skufca: »Trnjuljica«, pravljica igra z godbo, petjem in plesom, popoldanska predstava.

Sobota, 9. januarja, ob 20: Milčinski: »Cigani«, veseliga z godbo in petjem.

Nedelja, 10. januarja, ob 16: Skufca: »Trnjuljica«, pravljica igra z godbo, petjem in plesom, popoldanska predstava.

Nedelja, 10. januarja, ob 20: Milčinski: »Cigani«, veseliga z godbo in petjem; večerna predstava. Zaradi velikega navala za predstavo »Trnjuljica« bodo vstopnice v prodaji že od srede dalje; rezerviranje vstopnic tel. št. 20-923.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

MARIONETE

Levstikov (Sentjakobski) trg

Sobota, 9. jan. ob 17: Kuret: »Obuti mačke«.

ob 20:30: Kuret: »Obuti mačke. Za odrasle.

Nedelja, 10. jan. ob 11: Malik: »Zogica Marogica«.

ROČNE LUTKE

Resljeva cesta 28

Torek, 5. januarja ob 8: Gostovanje v Renčah;

ob 11: Gostovanje v Mirni;

ob 15: Gostovanje v Novi Gorici;

ob 18: Gostovanje v Solkanu.

Sreda, 6. januarja ob 8: Gostovanje v Kanalu;

ob 11: Gostovanje v Humu;

ob 15: Gostovanje v Medani.

Prodaja vstopnic za vse predstave bo v soboto od 11. do 12.30 pri blagajni Mestnega gledališča v Gledališki pasaži in pol ure pred predstavo pri gledaliških blagajnah.

RINO

KINO »UNION«: Slov. film »Vesna«. Tednik. Barok v Ljubljani. Predstave ob 15, 17, 19, 21. Prodaja vstopnic od 9—11 ter od 14 dalje.

KINO »KOMUNA«: Italijanski film »Kako sem odkril Ameriko«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20.

KINO »SLOGA«: Ameriški film »Poštna postaja«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20.

KINO »SOČA«: Nemški film »Sanjave ustnice«. Brez tednika. Predstave ob 16, 18 in 20.

Predprodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 10—11 ter od 15 dalje.

KINO »TRIGLAV«: Ameriški barvni film »Broadwayske melodije«. Tednik. Zadar. Predstave ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 17 dalje.

KINO »SISKA«: Ameriški film »Zaradi njega«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic eno uro pred predstavo.

CELJE »UNION«: Slov. film »Vesna«.

CELJE »DOM«: Avstrijska komedija »Irena v zadregi« (Inzel).

KAMNIK: Ameriški film »Nevidni človek«.

RADOVLJICA: Italij. film »Zidovi Malapage«.

KRANJ: »STORŽIČ«, Ameriški film »Amerikaneec v Parizu«.

RADIO

Dnevni spored za torek, 5. januarja

5.30—7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni spored) — vmes ob 5.35—5.45 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled tiska — 5.50—6.00 Jutranja televizija — 6.30—6.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in radijski kolektor — 6.50 Objava dnevnega sporeda — 7.00 Navesti kmetovalcem — 7.25—7.30 Poročila — 11.00 Solska ura za nižjo stopnjo — Ivo Zor: Hotel Jelka (ponovitev) — 11.30 Solska ura za višjo stopnjo — Vasa Oevrk: Pohorski bataljon — 12.00 Pisan spored slovenskih vokalnih in instrumentalnih skladb — 12.30 Napoved časa, poročila, pregled dnevnega sporeda in objave — 12.45 Zabavna glasba — 13.00 Modni kotiček — 13.10 Orkestri in solisti — 13.45 Glasbeni razgledi — 14.00 Lahka, zabavna in plesna glasba — vmes ob 14.30—14.40 Radijske reklame — 15.00 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objave — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 Sportni tednik — 16.00 Popoldanski simfonični koncert — Camille Saint-Saens: Koncert za klavir in orkester št. 4 v e-molu — Matija Bravničar: Prva simfonija — 17.00 Napoved časa in poročila — 17.10 Spored operetnih in filmskih melodij — 17.45 74. letošnja tečaja angleškega jezika — 18.00 Prekmurjs in Bela Krajina v narodni pesmi — 18.30 Iz bojev naših narodov: Jeklena pest — 18.40 Igra godba na pihala Ljubljanske garnizije pod vodstvom kap. Jožeta Bruna — 19.00 Radijski dnevnik in objave — 19.30 Zabavna glasba, vmes objave in reklame — 20.00 Okno v svet — 20.10 Iz opernega ustvarjanja Antonina Dvoraka in Petra Lijča Čaikovskega — 21.00 Literarno-esejistična oddaja: Slovenska socialna lirika — 21.30 Plesno glasbo izvajajo orkestri Walter Fenske, Kurt Wego, Tony Pastor, Johnny Mayer, Jan Corduener ter orkester The Skymasters in hammond orgle — 22.00 Napoved časa, poročila in pregled sporeda za naslednji dan — 22.15 Komorni koncert violonista Karla Rupla in pianista Marijane Lipovška — W. A. Mozart: Sonata v G-duru — L. v. Beethoven: Sonata v D-duru, op. 12, št. 1 — 22.55—23.00 Lahko noč — 23.00—24.00 Na valu 827.1 m: Oddaja RJ za tujino (Prenos iz Zagreba).

MARIBORSKE VESTI

V Mariboru se je zadnje dni rodilo 60 otrok, in sicer 31 ženskega in 29 moškega spola. Največ mater je rodilo v starosti od 20 do 30 let in sicer 48. Med 30. in 40. letom je rodilo 7 mater. Najmlajša mati je bila 15-letna posestnikova hči Alojzija Petelina, najstarejša pa 46-letna gospodinja Ljudmila Sušteršič.

Umrli so v Mariboru: Hulman Anton, 69 let, upokojenec; Koren Konrad 71 let, upokojenec; Pilberšek Ivan, 76 let, upokojenec; Vrhovčak Kristina, 61 let, upokojenec; Dajčman Zdenka, 4 mesece; Pos Jožef, 76 let, upokojenec; Naveržnik Marija, 72 let, gospodinja; Unger Maks, 5 let; Petrovič Karmen, 6 mesecev; Mičović Eleonora, 30 let, gospodinja; Amon Jakob, 79 let, upokojenec; Pačič Alojz, 6 mesecev.

FILMSKE NOVOSTI

Štev. 1

IZ DOMOVINE:

- Zasedanje Zvezne ljudske skupščine.
- Iz naše vojne industrije.
- Odlikovanje pripadnikov predvojske vzgoje v Skoplju.
- Novootvorjeni silkarši in klparski atleji v Petrovaradinski trdnjavi
- Otroški novoletni sejem v Ljubljani.
- Obriti, ki izumirajo.

IZ TUJINE:

- Dvorci na Loiri.
- Gledališče lutk v Parizu.

Telefoni redakcije: Beograd 21-191 Zagreb 33-582 — Ljubljana 22-975 Sarajevo 20-06 — Skopje 21-15

Zahtevajte, da v vseh kinematografih redno predvajajo filmske novosti: 4227

Le malo tablic

tombole Zveze gluhih Jugoslavije

je ostalo neprodanih v Sloveniji.

Če še nimate tablice, pohitite z nakupom pri vseh prodajalcih srečk Jugoslovanske loterije ali pri organizacijah Zveze gluhih Jugoslavije.

Zrebanje bo 10. januarja 1954 v Sarajevu.

Tombolska tablica stane samo 50 dinarjev.

OBVESTILO

Obveščamo redne in izredne študente filozofske fakultete, da bomo izpitne prijave za januarski izpitni rok sprejemali do 11. januarja 1954.

Izpitni bodo od 25. januarja do 10. februarja 1954 po razporedu, ki bo razobesen na oglasni deski vsake katedre.

Overovljenje zimskega in vpis letnega semestra je treba opraviti od 10. do 25. februarja 1954 po razporedu, ki bo izobesen na dekanatu.

Iz dekanata filozofske fakultete v Beogradu 5788

PODJETJE »PETAR DRAPŠIN« MLADENOVAC

sprejme:

- strojne inženirje,
- strojne tehničarje,
- kemične tehničarje,
- metalurge tehničarje,
- gradbene tehničarje,
- pravnega referenta,
- komercialista,
- livarje,
- strojne ključavničarje,
- oročdarje,
- strugarje,
- varilce.

Plača po tarifnem pravilniku in dogovoru. Interesenti naj se javijo z navedbo kvalifikacij in prakse na gornji naslov.

5746

KAPELNIKA

GODBE NA PIHALA

sprejememo.

Pogudbe pošljite na naslov: Narodna glasba, Starigrad na Hvaru.

POZIVI!

Vsi bližnji delavci in uslužbenci Kombinata gume in obutve v Borovu, ki so bili leta 1953 najmanj tri mesece zaposleni, naj do 15. januarja 1954 javijo svoje naslove računovodstvu podjetja zaradi izplačila viška plačnega fonda za leto 1953.

Vsem svojim poslovnim prijateljem in ostalim delovnim ljudem čestitamo za novo leto 1954

»MAGNOHROM«

Industrija visokoognjarnega materiala

RANKOVIČEVO

204

Umrli so v Ljubljani

Branislava Golobč, hči uslužbenca. Pogreb bo danes, dne 5. t. m., ob 18. uri dopoldne na Zalah.

Adolf Leep, upokojenec. Pogreb bo danes, 5. t. m., ob 14.30 na Zalah.

Franja Osterman, upokojenka. Pogreb bo danes, 5. t. m., ob 15. uri na Zalah.

Antonija Stanovnik, gospodinja. Pogreb bo danes, 5. t. m., ob 15.30 na Zalah.

Kolporterja za večerno prodajo

»Ljudske pravice-Borbe« sprejememo.

Oglasite se v Kopitarjevi ulici št. 2.

Ponarejevalec

JAMES CAIN

ROMAN

V banki sem delala tri leta in vsako leto so mi na teden priknili k plači po en dolar. Tedaj se je začel zanimati zame Charles in poročila sva se.

»Ali bi mi mogli prav to pojasniti?«

»Hm, tako se pač dogaja na svetu, mar ne?«

»Dobro, pa pustiva to. Saj se me tako in tako ne tiče.«

»Vam se menda zdi, da se z možem ne razumeva?«

»Tako nekako.«

»Od takrat je minilo zelo mnogo časa. Ali sem vam že povedala, da mi je bilo takrat komaj devetnajst let? V teh letih se človek — kako bi dejala — kaj lahko navdušil.«

»Ali pa se še zmeraj navdušujete?«

Niti slutiti nisem, da jo bom to vprašal. Glas mi je drhtel. Izpila je čašo in vstala.

»Da, čakajte no — kaj bi še bilo zanimivega v mojem kratkem življenjsku. Dva otroka imam, prvemu je pet, drugemu pa tri leta. Obe sta deklici in obe lepi. V našem ženskem zboru pojem ait. To bi bilo malone vse. Zdad pa moram iti.«

»Kje pa je vaš avto?«

»Nisem se pripeljala z avtomobilom. Prispela sem z avtobusom.«

»Ali vam smem tedaj odpeljati domov?«

»Res bi bilo lepo, če bi to storili. Toda Charles bi me ubil, če bi zvedel, da sem bila pri vas. In povrh še zavoljo njega. Charles misli, da sem šla v kino. Nikar do jutri ne pozabite, prosim, kaj ste mi obljubili in nikar me ne izdajte.«

»To ostane med nama.«

»Morda bi bilo videti pretirano, toda v tem oziru je zelo občutljiv.«

Stanoval sem na Franklinovi cesti v Hollywoodu, ona pa v Mountainu Drive v Glendalu. Do njene hiše je bilo dvajset minut vožnje, toda namesto da bi ustavil avto, ko sva prispela tja, sem vožnjo nadaljeval.

Spomnil sem se, da je pravzaprav za konec predstave v kinu še pregodaj.

Odpeljala sva se na obalo. Dotlej sva veselo kramljala. Potem pa sva bila do konca vožnje v zadregi in sploh nisva več govorila.

Ko sva se znova odpeljala skozi Glendal, je iz kina »Aleksander« privrela množica ljudi. Odpeljal sem jo do vogala v bližini njene hiše. Segla mi je v roko:

»Hvala lepa.«

»Glejte, da ga pregovorite, kar pa se tiče vas, bo vse v redu.«

»Strašno me peče vest, toda...«

»Kaj toda?«

»Nocoj je bilo zelo prijetno.«

Mene je lahko pregovorila, Brenta pa ni mogla. Vsaj ne tako lahko. Tarnal je in se upiral, da bi šel na kliniko ali da bi storil karkoli, da bi ozdravel, razen da je še naprej pridno jemal tablete. Zato mi je dvakrat ali trikrat telefoniral in kazno je bilo, da so najini telefonski pogovori čedalje daljši. Ko pa se je nekega dne njen mož pri okencu v banki sesedel, tako da sem moral poklicati rešilni voz, da so ga prepeljali domov, se

ni več mogel upirati. Naposled so ga odnesli na kliniko, žena pa je drugi dan nastopila službo pri nas. Vse se je razvijalo približno tako, kakor je napovedovala. Delala je izvrstno in vlagatelj so nosili denar v banko kakor dotlej.

Takoj prvi večer sem Brenta obiskal na kliniki in mu prinesel košarico sadja. To je bil bolj uradni dokaz pozornosti same banke kakor osebno moje. Zena je bila pri njem in ko sva ga zapustila, sem se seveda ponudil, da jo odpeljem domov.

Vzel sem jo torej s seboj. Povedala mi je, da ostaja njena hišna pomočnica zdad, ko je njen Brent na kliniki, čez noč, da ji pazi na otroka, in tako sva se odpeljal na kratek izlet v okolico. Naslednji večer sem jo spet povabil. Toda počakal sem jo pred hišo. In spet sva se odpeljala iz mesta. Brenta so pregledali na röntgenu in ga takoj operirali. Vse je šlo brez komplikacij.

Midva pa sva se medtem drug drugemu privadila. Blizu bolnišnice sem odkril kino, v katerem so prikazovali filmske novosti, in tja sem hodil, ko se je mudila v bolnišnici, in gledal športne dogodke. Potlej pa sva se skupaj vozila po okolici.

Nisem ji dvoril, ona pa mi ni zatrjevala, da sem drugačeten kakor drugi njeni znanci. Ali tako nekako.

Do takšnih in podobnih izjav med nama ni prišlo. Pomenkovala sva se o njenih otrocih in knjigah, ki sva jih prebrala. Kdaj pa kdaj pa sva se vračala v pomenkih na čase, ko sem še igral nogomet. In pripovedovala mi je, kako me je takrat gledala. Največkrat pa sva se vozila, ne da bi sploh govorila. Bil sem zadovoljen, ko mi je sporočila, da hočejo zdravniki Brenta obdržati na kliniki, dokler ne ozdravi. Zaradi mene bi lahko ostal tam do novega leta. Proti temu ne bi imel pomislekov.